PEDAGÓGUSOK LAPJA

LXVIII. ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2012. SZEPTEMBER 10.
ALAPÍTVA: 1945-BEN

8–9.

TANÉVNYITÓKON TÚL

Tanévnyitók sokaságán vagyunk túl, volt rövid és hosszú, vidám és formális, volt nemzeti és ellenzéki, egyházi és világinak mondott egyházi, és volt megszokottan középszerű is, ahol a felnőttek elsősorban kinyilatkoztattak, vagy csupán a politikai pecsenyéjüket sütögették. Csak a gyerekekkel nem törődtek. Így aztán nem csoda, hogy a tűző napon tartott, főpróba utáni ünnepségek alatt a fiatalok sorra ájultak el, tekintet nélkül arra, hogy milyen notabilitás is érkezett hozzájuk a tanévnyitó eseményre. Ám a felnőtteknek eszükbe sem jutott, hogy ezt látván felhagyjanak a beszédükkel és arrébb tereljék a gyerekeket. Csak nézték, ahogy hullanak, mint a legyek, és fennköltt szózataikat befejezve, mosolyogva és elégedetten fogadták a publikum tapsát. A publikum pedig lelkesen tapsolt, mert ez is egy formája volt annak, hogy kinyilvánítsa, lelkes híve az új – csend, rend, fegyelem, a gyereknek csak kötelessége van, jogai nincsenek, az iskola feladata a munkára nevelés – oktatáspolitikának. Mert nálunk ma már mindent, még az oktatás világát is átszövi a politika, és még akkor is az, ha nevelésnek hívják. Kemény és erőből irányító, mint a hetvenes években.

Törődni a másikkal. Mennyire elfelejtkeztünk erről! Szomorú, napjainkra végtelenül jellemző happy end jut erről eszembe. Egyik ismerősöm unokája – akit még az istenek is pedagógusnak teremtettek – elérte élete legnagyobb álmát akkor, amikor két éve kitűnő eredménnyel elvégezte a tanítóképzőt. Ám hiába lobogtatta friss pedagógusi diplomáját, kiváló teljesítményért járó kitüntetését, hiába lobogott a szemében a tűz, hogy majd ő megváltja az iskola világát, és a gyerekeknek elhozza a Kánaánt legalább iskolányi időre, akkor nem kapott állást. Ehelyett azt tanácsolták neki a munkaügyi központban, hogy végezzen targoncástanfolyamot, azzal el fog tudni helyezkedni.

Mindannyiunk szerencséjére nem adta fel. Most örömmel értesültem róla, szeptember elsején minden nehézség ellenére és targoncavezetői bizonyítvány birtokában elkezdte a pedagóguspályát egy iskolában, elsősöket tanít majd, és tele van tervekkel. Ám mi tagadás, ezt nem annyira elkötelezett hivatástudatának, mint inkább a szerencséjének köszönheti. Azt reméli, ezután minden jól alakul.

Januárig biztos. Akkor ugyanis saját kezébe veszi az iskoláját az állam. Központilag mondják majd meg, hány iskola, hány pedagógus is kell egy-egy területnek, ennek az országnak. Az oktatási államtitkár azt ígéri, a „gyereknevelés templomaiban" emiatt nem lesznek szándékolt elbocsátások és összevonások. Igaz, korábban jelezték, hogy azoknak a paramétereknek, amelyeket a törvény egyértelműen lefektet, meg kell felelni. Ha ebből az következik, hogy a szomszédos iskolákban csak 10-12 gyerek van, akkor ott nyilvánvalóan összevonásra lesz szükség, ebből pedig az következik, hogy ott kevesebb pedagógus is el tudja látni a feladatot.

Azt már nem teszi hozzá Hoffmann Rózsa, a felesleget pedig kiszórják, tekintet nélkül arra, hogy a pályára való-e, vagy sem, maradni pedig csak azok maradnak majd, akik pontosan tudják, merről is fúj az új tanügyigazgatás szele.

Hogy azután ismerősöm katedrára termett unokája majd targoncás lesz-e vagy tanító? Ki tudja?! És kiszámolható lesz-e valaha is, hogyha az előbbi, ki veszíti ezzel a legtöbbet?

Vajon végiggondolta-e valaki, hová vezet, ha a tudást szolgáló oktatás a politika szolgálólányává válik? Hová vezet, ha a politika beoson az iskolák falai közé, fölsunnyog a tanáriba, és vigyorogva elfoglalja a pedagógusi koponyákat úgy, hogy a feltétlen engedelmességen kívül kiszorít onnan minden kreativitást, önállóság és szabadság iránti vágyat? Hová vezet, ha a hatalmasok elhiszik, hogy a pedagógusi koponyákon keresztül rabul ejthetik a felnövekvő nemzedékek lelkét? Hová vezet, hogyha a pénzre váltható tudást felváltja a pénzért vehető tudás?

Felmérte, felmérheti-e valaki, hogy hová vezet, ha „a tudás hatalom" igazsága félreértelmeződik, és a hatalmasok maguk is elhiszik, ha uralják a tudást, de legalább az iskolát, akkor a hatalmuk megingathatatlanná válik? Tényleg azzá válik? S ki számol el az ebből adódó veszteségekkel?

Millei Ilona

A TARTALOMBÓL:

Mi a teendő?
Veszünk még két pingpongasztalt, egy ugrótrambulint meg néhány labdát, hogy kényszer helyett inkább „örömtesi" motiváljon. Persze alapítványi pénzből, hiszen ilyesmi nincs tervezve a költségvetésben. Más a helyzet jövőre, amikor már költségvetésünk se lesz! *(Pallás György középiskolai igazgató)* **7. oldal**

Kegyeleti séta
Az „új ruha", melybe G. Z. oktatáspolitikus a tanévnyitó nyilatkozata szerint öltöztetné a magyarországi iskolarendszert: foszló anyagból összefércelt egyenzubbony. *(Trencsényi László, az ELTE docense)* **8. oldal**

Megszűnik a tankönyvpiac?
Arról, hogy az iskolákban, az iskolai könyvtárakban meglévő tankönyveknek mi lesz a sorsuk, illetve milyen módon lehet, kell megszüntetni a tankönyvforgalmazásról, tankönyvbeszerzésről a korábbi rendelkezések alapján megkötött szerződéseket, a törvényalkotó még nem rendelkezett. *(Szarvas-Ballér Judit, a TVOT elnöke)* **9–10. oldal**

Merre tovább, melyik úton?
Nem lesznek intézményi nevelőtestületek, nem alakulhatnak ki alkotó műhelyek, az adott intézményre jellemző, egyéni arculat, sajátos pedagógiai légkör. *(Szüdi János oktatáspolitikai szakértő)* **10. oldal**

Az oktatáspolitikai Stockholm-sziondróma
Azt gondolhatnánk, hogy a több mint másfél százezer pedagógus, a pedagógusok családtagjai és barátai, a többmilliónyi szülő és nagyszülő hatalmas népmozgalmakba szerveződve igyekszik megvédeni az iskolákat az állam túlhatalmával szemben. *(Radó Péter oktatáskutató)* **11–13. oldal**

Erkölcstan és pávatánc
A magyar pedagógusok jelentős része bízott abban, hogy a Fidesz-kormány a kétharmaddal sok mindent el fog rendezni az ő területükön. Láthatóan ez már nem fog bekövetkezni, becsapták a magyar pedagógustársadalmat, ezt nyugodtan ki lehet jelenteni. *(Fodor Gábor, a Szabadságért Alapítvány elnöke)* **13–15. oldal**

2012 legszínesebb magyar szava: szabadság

A Fővárosi Beszédjavító Intézet és a Színes Városért mozgalom nyelvbarátoknak meghirdetett pályázata, melynek célja volt a „legszínesebb magyar szót” megtalálni, sikeresen lezárult. A beérkezett több száz szóból közel 30 ezer internetes szavazó részvételével a július 11-én lezárult szavazás eredményeképpen ebben az évben a legszínesebb magyar szó címet a SZABADSÁG nyerte el. Az első helyezést elért pályázat beküldője két darab hetijegyet nyert a Sziget Fesztiválra, a további díjazottak HP nyomtatókat és 100 db Pöttyös Túró Rudit kaptak. A nyertes szabadság szón kívül az élmezőnyben végeztek még a következő, nyelvünk valódi sokszínűségét bizonyító szavak: gyöngy, buborék, záporeső, pirkad, kanyar, pitymallat, tyúkhúsleves, pipitér, csoki. Ezek a szavak és a többi beérkező pályázat is bizonyítja, hogy nyelvünk még mindig nagy kincseket rejteget az arra nyitottak számára, egyik szó színesebb, mint a másik, használatukkal pedig nyelvünk nem szürkül el, sőt tovább színesedik. Ahogy *Mosányi Emőke,* a Fővárosi Beszédjavító Intézet igazgatója megjegyezte: „Kitűzött célunkat elértük, hiszen mind a pályázók, mind a szavazatukat leadók szem előtt tartották azt, hogy a nyelvünket valóban színessé, izgalmassá, változatossá tevő szavak versenye folyjon. Ez a sokakat megmozgató kampány is bizonyítja, hogy a nyelv, az anyanyelvvel kapcsolatos kérdések napjainkban is kiemelten érdeklik az embereket.” Az idei sikerek után a szervezők jó esélyt látnak rá, hogy a következő évben is megkeressék az év legszínesebb magyar szavát.

Fokozatosan épülnek be a változások a szakiskolai képzésbe

Idén legalább ötezer diákot érint az új, több gyakorlati órával induló szakiskolai képzés, amelynek bevezetése csak 2013-tól lesz kötelező az intézmények számára – olvasható az inforadio.hu-n. A szak-középiskolai oktatásban csak a jövőre induló tanévben lesznek érzékelhető változások – mondta *Czomba Sándor,* a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkára augusztus 28-án. Szeptember 1-jétől szakközépiskolában 227 600, szakiskolában 128 400 tanuló kezdi meg a tanévet, míg a szakközépiskolákban 40 200, a szakiskolákban pedig 33 900 első évfolyamos tanuló lesz. Czomba Sándor kiemelte: az új szakképzési törvény szerint a három évfolyamos szakiskolai képzés egy évfolyamnyi közismereti óraszámot tartalmaz párhuzamosan a két évfolyamnyi szakmai órával, és már az első szakiskolai évfolyamon beépítik az órák közé a szakmai gyakorlati órákat. További változás, hogy idén szeptembertől – bár szigorú feltételek mellett, de – már a kilencedik évfolyamon is köthető tanulószerződés, ez pedig arra ösztönzi a gyakorlati képzőket és a tanulókat is, hogy az új képzési formát válasszák – mondta az államtitkár.

Alapítványi hír

Mivel a Gárdonyi Géza Alapítvány bírósági bejegyzése még folyamatban van, jelenleg az alapítványra nem áll módunkban pályázatot elfogadni. Amint bejegyezték, kiírjuk a pályázati feltételeket. Türelmüket köszönjük!

Hátrányos helyzetűek támogatása

Nyolcvanmillió forint áll rendelkezésre a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű felsőoktatási hallgatók támogatására, míg hét és fél milliárd forinttal támogatják az Új Széchenyi Terv keretében a közoktatási intézmények esélyegyenlőségi alapú fejlesztéseit, az Iskola-háló programok továbbfejlesztését és a tanoda és második esély típusú programokat – közölte az Emberi Erőforrások Minisztériumának szakállamtitkársága augusztus 1-jén.

(Forrás: MTI)

4,25 milliárd forintra lehet pályázni a közoktatásban

Az Új Széchenyi Terv keretében a foglalkoztatás területén 37 milliárd forint új uniós forrás érhető el, a közoktatásban több mint 4 milliárd forintra, szociális fejlesztésre pedig mintegy 2 milliárd forintra lehet pályázni – tájékoztatta a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) július 9-én az MTI-t. A közoktatási fejlesztések területén javítóintézetekre 2,25 milliárd, a hátrányos helyzetű gyermekek oktatás-nevelésére 2 milliárd forintot különítettek el.

Sárospatak visszakéri iskoláit

Augusztus végéig kell nyilatkozni arról az önkormányzatoknak, hogy szeretnék-e visszakérni iskoláikat az államtól. Sárospatak önkormányzata úgy döntött, hogy ezt 2013 januárjától megteszi – mondta *Aros János* polgármester az Észak-Magyarország című megyei napilapnak. A városvezető szerint Sárospatak büszke arra, hogy iskolavárosként emlegetik, ezért sem engedhetik meg, hogy ne legyen egyetlenegy önkormányzati fenntartású iskolájuk sem. *(MTI)*

Oktatókat is elküldenek

Igazuk lett azoknak, akik tavasszal létszámleépítést prognosztizáltak a költségvetési hiánnyal küszködő felsőoktatási intézményekben. Az állami költségvetési támogatás drasztikus csökkenése a Kecskeméti Főiskolát sem kímélte, az elkövetkezőkben több mint 60 embertől kell megválniuk. Három év alatt 500 millió forinttal csökkent a főiskola támogatása. *Danyi József* rektor hangsúlyozza: ez nem spórolás, a költségek csökkentése elengedhetetlen a főiskola fennmaradásához.

Mezey: egyetemek csődje, piaci hallgatói támogatások bővítése várható

Nem ugyanazt várják el a felsőoktatási intézményektől az ágazat irányításában részt vevő tárcák, a csökkenő költségvetési keret pedig csődbe vihet egyes egyetemeket – vázolta fel a felsőoktatás fő problémáit a Magyar Nemzetnek *Mezey Barna,* a Magyar Rektori Konferencia (MRK) új elnöke. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) rektora a pólusok kialakítását logikusnak tartja, és nem félti a jogi, valamint a közgazdasági képzéseket a kevés jelentkezőtől. Az MRK vezetője szerint ugyanis a hallgatói szerződés miatt a piac hamarosan előáll majd különböző támogatási lehetőségekkel az önköltséges diákok számára. *(Forrás: edupress)*

OLVASD, ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja évi előfizetési díja *5 százalék áfával 4500 forint*. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek csekket postázunk.

Az egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 120 000 forint, a féloldalas 60 000, a negyedoldalas 30 000 forint. Az apróhirdetés szavanként 60 forint. Minden egyes díjtételt 27 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele
Főszerkesztő: **Millei Ilona**
Technikai szerkesztő: **Márfiné Béczi Erika**
Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Telefon/fax: 322-8464
Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11
Kiadja: a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig
Felelős kiadó: **Galló Istvánné elnök**
Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: **pedlap@pedagogusok.hu**
Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 4500 Ft
Index: 26651 ISSN 0133-2260

KEMÉNY OMBUDSMANI KRITIKA

Alkotmányossági problémák az oktatási törvényekben

***Szabó Máté,* az alapvető jogok biztosa szerint alkotmányossági problémákat vet fel az oktatás átformálását szolgáló és a parlament által tavaly év végén elfogadott hoffmanni közoktatási, szakképzési törvény és felsőoktatási törvény. Míg az előző két törvény esetében az ombudsman az Alkotmánybírósághoz, a felsőoktatási törvény ügyében a kormányhoz fordult korrigálásért. Ugyancsak bírálta az oktatási törvényeket *Sólyom László* volt köztársasági elnök is.**

Konok elszántsággal hajszolta végig *Hoffmann Rózsa* oktatási államtitkár a törvénykezés útvesztőin az oktatási törvényeket. Nem kívánta meghallani sem a szakmai testületek, sem a szakszervezetek, sem kiváló oktatáskutatók, akadémikusok, sem ellenzéki és kormányzati politikusok kritikáit. A szakmai érvek teljes negligálása még ez év februárjában arra késztette a Pedagógusok Szakszervezetét, hogy az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszt nyújtson be a nemzeti köznevelésről szóló törvény ügyében, mert az érdekképviselet úgy vélte, az alapvetően veszélyezteti a gyermekek és a tanulók érdekeit. Ezzel egy időben felkérte Szabó Mátét is, hogy a törvény által biztosított jogkörénél fogva ő is kezdeményezze a vitatott törvény és az Alaptörvény összhangjának felülvizsgálatát. Az ombudsman a köznevelési törvény ügyében az Alkotmánybírósághoz fordult, és kezdeményezte egyes rendelkezéseinek alkotmányossági felülvizsgálatát.

Szabó Máté szerint a köznevelési törvény alaptörvény-ellenesen és nemzetközi szerződésbe ütközően korlátozza a szülő neveléshez való jogát (kötelező óvodába járás hároméves kortól), és nem veszi figyelembe a szülők akaratát a gyerek iskolakezdésének időpontjával kapcsolatban. Az ombudsman július végén azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy vizsgálja felül a törvény egyes rendelkezéseit, és addig is függessze fel a jogszabály szeptembertől hatályos rendelkezéseit. Az ombudsman felhívja az Alkotmánybíróság figyelmét, indokolt lehet megvizsgálni, hogy „a köznevelési törvény teljes körűen tartalmazza-e a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez, védelemhez és gondoskodáshoz szükséges garanciákat, amelyek az alaptörvényből és az ENSZ gyermekjogi egyezményéből erednek”.

Vonják vissza a szakképzési törvényt!

A szakképzési törvény esetében az ombudsman nem elégedett meg az egyes rendelkezéseinek felülvizsgálatával, egyenesen annak visszavonását kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál. Úgy vélte, a jogszabály sérti a jogállamiság elvét, mert számos kérdést nem szabályoz kellő részletességgel. A hiányosságok miatt az érintett szülőknek, gyermekeknek és pedagógusoknak nincs lehetőségük a törvény kellő mélységű megismerésére és a felkészülésre. Szerinte az emberi méltóságot is sértheti például, hogy az állam csak egy szakképesítés megszerzését támogatja, így olyanok is fizethetnek, akiket egészségügyi okokból tanácsolnak el már a képzés megkezdése után. Az sem egyértelmű, hogy a korábbi szabályozás alapján kezdett szakképzéseket milyen szabályok alapján lehet sikeresen lezárni.

Problémásnak tartja az ombudsman a felsőoktatási törvényt is. Ennek értelmében a kormánytól azt kérte, hogy az vonja vissza határozatát a felsőoktatásba felvehető hallgatók létszámkeretéről. Szerinte ugyanis a kormányhatározat megalkotása a jogállamiság, valamint a jogbiztonság elvével és ezen keresztül a művelődéshez való joggal összefüggő visszásságokat okozott. Úgy vélte, a jogalkotó nem tartotta be a jelenleg hatályos felsőoktatási törvény rendelkezéseit, a létszámkeret előző évhez viszonyított plusz-mínusz 10 százalékos változást engedélyező, illetve korlátozó garanciális szabályát. Ezt Szabó Máté kérdésére az oktatásért felelős államtitkár is elismerte, és jobb híján a kormány stratégiai céljainak megvalósítására hivatkozott.

Sólyom kritizálta a közoktatás államosítását

Ám nem csak ennyi, immár jogi kritika érte a jelenlegi oktatáspolitikát. Legutóbb a volt államfő, Sólyom László kritizálta a közoktatási törvény alapvetését, a közoktatás államosítását. Az aszófői falunapon augusztus 5-én feltette a kérdést: „Miért javulna attól az iskolák színvonala, hogy a tanárok kinevezésébe a helyi közösség ezentúl nem szólhat bele? Vajon nem inkább a nagyon színvonalas tanárképzést és a tanári pálya megbecsülését kellene hosszú távú állami programmal elérni?” Emlékeztetett arra is, hogy az iskolaügyből januártól az épületek fenntartása maradt mindössze az önkormányzatokra. „Az új helyzetre nem tudok tanácsot adni, csak a reményt kifejezni, hogy az önkormányzás joga és igénye – ha él a közösség – megtalálja a maga útjait. Így Aszófőnek azt kívánom, élje túl, hogy elveszíti jegyzőjét; és ragaszkodjon ahhoz, hogy maradjon helyi ügyintézés” – mondta a volt köztársasági elnök.

Persze lehet a jogi kritikákat félresöpörni, ugyanúgy nem törődni velük, mint a szakmaiakkal, de az biztos, hogy – ahogy *Galló Istvánné* PSZ-elnök a legutóbbi pedagógusnapi tüntetésen fogalmazott: „Az egyeztetés nélküli törvények súlyosan pedagógus- és gyermekellenesek, és ha nem halasztják el a köznevelési és a szakképzésről szóló törvény bevezetését, azzal jóvátehetetlen károkat okoznak.” Magyarországnak és a jövőnek is. Ez késztette a lépések megtételére az ombudsmant is.

PL-összeállítás

GALLÓ ISTVÁNNÉ ÉS BALOG ZOLTÁN TALÁLKOZÓJA

Szükség van a szakszervezeti érdekegyeztetés fenntartására

Júliusi, mintegy ötvenperces találkozójukon a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke, *Galló Istvánné* és az Emberi Erőforrások Minisztériumának első embere, *Balog Zoltán* egyetértett abban, hogy az új – állami – oktatásirányítás rendszerében is szükség van a szakszervezeti érdekegyeztetés fenntartására. A miniszter ígéretet tett arra, hogy elkészítteti az együttműködés új rendszerének felépítésére és működésére vonatkozó minisztériumi javaslatot.

A Pedagógusok Szakszervezetének kezdeményezésére 2012. július 23-án mintegy 50 perces megbeszélésre került sor a Pedagógusok Szakszervezete elnöke, Galló Istvánné és az Emberi Erőforrások Minisztériumának minisztere, Balog Zoltán között. A szívélyes hangú találkozón mindkét fél egyetértett abban a kérdésben, hogy az új – állami – oktatásirányítás rendszerében is szükség van a szakszervezeti érdekegyeztetés fenntartására. A miniszter ígéretet tett arra, hogy elkészítteti az együttműködés új rendszerének felépítésére és működésére vonatkozó minisztériumi javaslatot. A találkozón nem volt vita abban a kérdésben sem, hogy a köznevelés zökkenőmentes, folyamatos működtetése, a megalapozott döntés-előkészítés mindkét fél érdeke, amelyhez a szakszervezet a szakmai tapasztalataira épített érdek-képviseleti tevékenységével minden döntéshozói szinten segítséget adhat.

A találkozó résztvevői szükségesnek tartják a további személyes találkozókat, és megegyeztek abban is, hogy az együttműködés kölcsönös szándékát megállapodásban rögzítik.

TANÉVKEZDÉS VÁRHATÓ JOGSZABÁLYOKKAL

Hatszázhatvanöt tanárral kevesebb áll a katedrára

A tanévkezdés az idén is több tízezer forintos költséget jelentett a családoknak, annak ellenére, hogy a tankönyvek ára jellemzően nem változott az előző évhez képest. Az új tanévet csaknem 1,3 millió diák kezdte meg, legfontosabb változásként életbe lép a köznevelési törvény legtöbb rendelkezése.

Szeptember 1-jétől a közoktatásban 1 millió 295 ezer 800 diák vette hátára az iskolatáskát. Az általános iskolában 748 ezer, gimnáziumban 191 800, szakközépiskolában 227 600, szakiskolában 128 400 tanuló kezdte meg a tanévet. Általános iskolákban 100 800, gimnáziumban 38 900, szakközépiskolában 40 200, szakiskolában pedig 33 900 első évfolyamos tanuló van. A közoktatás rendszerében 150 100 pedagógus áll munkaviszonyban, ez 665-tel kevesebb a tavalyinál.

A tankönyvek ára jellemzően nem változott a tavalyi évvel összevetve. A tankönyvek legmagasabb árát szabályozó miniszteri rendelet ugyanis nem engedi meg, hogy a tankönyvkiadók a tavaly kihirdetett árkorlátot – amely nem változott – átlépjék. A tankönyvjegyzéken összesen 3832 akkreditált kiadvány, illetve digitális tananyag szerepel. A közismereti tantárgyak tankönyveinek a száma a legmagasabb, de arányuk tantárgyanként nagyon eltérő és változó.

Idén az iskolakezdési támogatás feltételeiben nem volt változás. A 2012-es szabályok szerint a munkáltató kedvező adózású béren kívüli juttatással járulhat hozzá a munkavállaló gyermekneveléssel, azon belül az iskolakezdéssel kapcsolatos terheihez. A juttatás gyermekenként a minimálbér 30 százalékáig terjedhet. Az iskolakezdési támogatás tankönyv, taneszköz vagy ruházat formájában adható, ideértve az utalvány juttatását is, illetve azt, ha a magánszemély e termékeket a munkáltató nevére szóló számlával vásárolja meg, és a számlával utólagosan számol el. Iskolakezdési támogatás az idei szabályok szerint az iskolakezdés napját megelőző és azt követő 60 napon belül adható.

A kormány 5 milliárd 649,9 millió forintot biztosít az ingyenes tankönyvellátásra, a jogszabályban meghatározott kedvezmény egy gyerekre eső összege 12 ezer forint. A legfontosabb jogszabályi változás, hogy hatályba lép a nemzeti köznevelésről szóló törvény legtöbb rendelkezése, ami maga után vonja a teljes közoktatási jogszabályi környezet átalakítását. A nagyobb állami szerepvállalás legjelentősebb intézkedésére, a fenntartói feladatok átvételére 2013. január 1-jén kerül sor. A nyár folyamán folyamatosan készültek a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtását segítő rendeletek. Várhatóan ősszel minden olyan jogszabály megjelenik, amely iránytűként szolgál a változásokhoz. A 2013. szeptember 1-jén hatályba lépő Nemzeti alaptanterv kiadásáról szóló kormányrendelet, továbbá a szeptemberre megjelenő kerettantervi rendelet és a szakmairányelv-rendeletek (nemzetiségi, két tanítási nyelvű, sajátos nevelési igényű) alapján az iskolák elkezdik átdolgozni, újraírni a helyi tanterveiket. Hatályba lép továbbá az idén elfogadott kormányrendelet az érettségi vizsgaszabályzat módosításáról.

A nagyobb állami szerepvállalás legjelentősebb intézkedésére, a fenntartói feladatok átvételére 2013. január 1-jén kerül sor

A Magyar Államkincstár 2012. június 30-i adatai alapján az iskoláztatási támogatás felfüggesztése 7085 gyereket, míg a szüneteltetése 6279 gyereket érintett a mulasztott órák törvényben meghatározott túllépése miatt.

A szeptember 3-án induló tanévben a tanítási napok száma 182 nap. A nappali oktatás munkarendje szerint működő középiskolában és szakiskolában a tanítási napok száma 181 nap. Az őszi szünet 2012. október 29-től november 4-ig tart, a téli szünet 2012. december 27-től 2013. január 2-ig, míg a tavaszi szünet 2013. március 28-tól április 2-ig. A tanítási szünetek időtartamának meghatározásakor minden esetben a nemzeti köznevelésről szóló törvény által elrendelt, minimálisan hat egybefüggő naptári nap biztosított. Az utolsó tanítási nap 2013. június 14., péntek.

Forrás: MTI

ORBÁN VIKTOR A FELSŐOKTATÁSRÓL

A cél egy teljesen új rendszer kialakítása

A miniszterelnök néhány év alatt úgy alakítaná át a felsőoktatás rendszerét, hogy abban minden diák maga tudja állni a tanulási költségét. *Orbán Viktor* a policity.hu-n augusztus 13-án megjelent interjújából a felsőoktatásról szóló részleteket közöljük.

A tandíjat ellenzem – mondta az internetes oldalon megjelent interjújában a kormányfő, hozzátéve: azt szeretné, hogy Magyarországon olyan felsőoktatási rendszer működjön, ahol képes minden diák maga állni a teljes tanulási költségét. Jelezte, ide csak több lépéssel lehet eljutni, a cél egy teljesen új felsőoktatási rendszer kialakítása. „Egy önmagát finanszírozni képes felsőoktatási rendszerben gondolkodom, ahol az állam minden egyes magyar diák számára, aki az egyetemek által előírt minimális követelményt képes teljesíteni, biztosítja annak lehetőségét, hogy saját maga finanszírozhassa a tanulását úgy, hogy az a diáknak ne jelentsen vállalhatatlan megterhelést, és az igénybe vett erőforrásokat hosszú lejáratban kelljen majd visszaadnia” – fogalmazott Orbán Viktor.

Szavai szerint minél drágább egy képzés, annál inkább el kell nyújtani a visszafizetés idejét, és annál hosszabb türelmi időt kell kérni. Emellett – folytatta – arra kell ösztönözni a munkaadókat, hogy amikor felvesznek fiatalokat, akkor váltsák ki őket ebből a diákhitelből. „Például azok a jogászok vagy közgazdászok, akik most állami ösztöndíjból nem részesültek, ha az államhoz jönnek munkáért, és elnyerik az állást, akkor az állam azonnal ki fogja váltani őket a diákhiteleikből” – mondta Orbán Viktor.

Az államilag finanszírozott jogászképzés keretszámával kapcsolatban szerinte az lett volna a helyes, ha már idén egyetlen ilyen férőhelyet sem biztosított volna az állam, „ám az oktatási kormányzat a fokozatosság mellett döntött”.

A kormányfő azt mondta, arról akarná meggyőzni a fiatal korosztály tagjait, hogy próbálják ki magukat külföldön, de ne maradjanak kinn. Rámutatott: a kormány csak annyit tehet, hogy világossá teszi, „nyugodtan mehet, itthon rendben lesznek a dolgok, itt egy olyan ország várja majd, ahova lesz kedve hazajönni”. „Menni, bizonyítani, pénzt keresni, okosodni, aztán hazajönni, és szolgálni a hazát” – ajánlja a miniszterelnök, emlékeztetve: ő is elment Oxfordba 89-ben, amikor ösztöndíj-lehetőséghez jutott, megmérte magát, próbált helytállni. „Hazajöttem, most itt teszem a dolgom, szolgálom a hazát” – fogalmazott.

Orbán Viktor az egyetemi éveire emlékezve *Szabó Máté* ombudsman oktatói megítéléséről szólva azt mondta: már akkor is olyan volt, mint most, azaz „obskúrus témákkal foglalkozott obskúrus megközelítésekből”. Az akkor itthon még nagyon éretlennek számító zöld ügyekkel is foglalkozott – idézte fel, megjegyezve: „De már akkor is alig tudta követni a cikázását az ember, most ombudsmanként is nagyjából ez a helyzet.”

Forrás: MTI

ELLENŐRZÉS AZ ISKOLÁKBAN MINDEN SZINTEN

Az új tanév változásairól beszélt *Hoffmann Rózsa* oktatási államtitkár, *Gloviczki Zoltán* közoktatási helyettes államtitkár és *Princzinger Péter,* az Oktatási Hivatal (OH) elnöke A tanév itt kezdődik című tanácskozáson. Az államtitkár felhívta a részt vevő pedagógusok figyelmét, hogy a kötelező mindennapos testnevelés megtartását szigorúan ellenőrizni fogják. Az OH elnöke szerint a közoktatásban az ellenőrzési rendszer jelenleg „tetszhalott állapotban van", amit megújítanak, és visszaillesztik a közoktatás rendszerébe.

Az 1017. magyar tanévet kezdjük meg – jelentette ki Hoffmann Rózsa a tanácskozáson, ami fontos üzenet, és azt mutatja, a magyar iskola hosszú és eredményes múltra tekint vissza. Leszögezte, a konferencia a várható változásokról szól, de a most induló tanévben ez még kevés helyen lesz látványos. Ami azonnal érezhető, hogy szeptember 1-jétől az első, az ötödik és a kilencedik évfolyamon kötelező lesz a mindennapos testnevelés megtartása. Ahol erre nincs megfelelő kapacitás, ott a helyi sportlétesítményekkel kell együttműködni. Az Új Széchenyi Terv keretében egyébként tornatermek építésére 12 milliárd forint áll rendelkezésre, és elkezdődött egy olyan program előkészítése is, amely lehetővé tenné, hogy a rászoruló gyerekek az ingyentankönyvek mellé ugyancsak ingyen megkapják a tornaszereket is. A testnevelési órák megtartását szigorúan ellenőrizni fogják, aminek az az oka, hogy a magyar fiatalok csaknem 50 százaléka küszködik valamilyen betegséggel a mozgásszegény életmód következtében.

Hoffmann: nyugodtan kezdődik a tanév

A tanévnyitó konferencia előadói leginkább azt hangsúlyozták, hogy hamis az a beállítás, miszerint a bizonytalanság tanéve indul. Az oktatási államtitkár úgy vélte, nyugodtan kezdődik az iskolaév, kijelentette, a cél a megújulás, a minőség javítása, a versenyképesség biztosítása, valamint a nemzeti középosztály megerősödése, a leszakadó rétegek felemelése és az igazságosság. Az államtitkár asszony elmondta, a most induló tanévben megkezdődik a külső szakmai ellenőrzés, a tanfelügyelet visszaállításának előkészítése is, egyelőre kipróbálási szakaszban. Kifejtette, hogy a tanfelügyelet visszaállításáról széles szakmai konszenzus alakult ki. Az új rendszer 2013-tól a pedagógus-életpályamodellel együtt már „teljes üzemmódban" működik majd.

A most kezdődő tanév feladatai közé sorolta a közösségi munkára való felkészülést. Bár a törvény ezt csak 2016-tól teszi az érettségi feltételévé, de „bölcsen teszi az az iskola, amelyik már ráhangolódik a programra" – mondta. Az őszi hónapokra hárul a tankerületi igazgatóságok megszervezése, ebben az időszakban várhatók az önkormányzati döntések arról, hogy a háromezer lakosnál kisebb települések akarják-e működtetni az intézményeket. Ugyanakkor azt is lehetővé teszik, hogy ha egy ennél nagyobb település úgy kívánja, átadhassa az iskola működtetését az államnak.

Közölte, a január 1-jei hatállyal bekövetkező állami fenntartásba vételt igyekeznek úgy előkészíteni, hogy abból a gyerekek és a tanárok ne vegyenek észre semmit. A Pedagógusok Lapja kérdésére kijelentette: a szülők szabad iskolaválasztását a törvény nem korlátozza. Hoffmann Rózsa szerint egyébként nem kerül többe az állami fenntartás, mint a jelenlegi, önkormányzatiságra épülő rendszer. Az államtitkár szerint januártól a pedagógiai programok és tantervek átdolgozását kell felgyorsítani, és jelezte, a tartalmi szabályozás alapján új tankönyvek jelennek meg felmenő rendszerben. A kerettanterveken az utolsó simításokat végzik, azok szeptemberben biztosan megjelennek.

Változások évről évre

Gloviczki Zoltán közoktatási helyettes államtitkár sorolta a változásokat: szeptembertől lép életbe a tankötelezettség 16 éves felső korhatára, majd januártól hatályos az intézményvezetők kinevezésének új rendje. Az intézmények állami fenntartásba vételéről azt mondta: azok tulajdonjoga a helyi önkormányzatoknál marad, azaz „az iskola helyi iskola marad".

Kitért arra is, az ősz folyamán „átmeneti törvényi szabályozásra" lehet számítani, amely kezeli a kistérségi és a többcélú intézmények helyzetét. A majdani változások között említette: jövő szeptembertől hatályosak a Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek szabályozási elemei, megváltozik a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fogalmi meghatározása.

A tankönyvellátás változásai, a tankönyvek ingyenessé válása szintén 2013 szeptemberétől várható, és ekkor indulnak el a közoktatási Híd-programok.

Princzinger Péter, az Oktatási Hivatal (OH) elnöke arról beszélt, hogy a közoktatásban az ellenőrzési rendszer jelenleg „tetszhalott állapotban van".

Egy korábban működő mechanizmust szeretnének megújítani, visszailleszteni a közoktatás rendszerébe – közölte. Újdonság lesz az országos pedagógiai ellenőrzés: ez ötévente ismétlődő vizsgálat lesz, és minden köznevelési feladatot ellátó intézményre, vezetőjére, az ott dolgozókra vonatkozik majd. Az alapvető cél, hogy a pedagógus érdemi, szakmai visszajelzést kapjon a munkájáról – jelezte az OH elnöke, aki megjegyezte: a rendszert uniós források bevonásával dolgozzák ki. Elmondta, szeptembertől elindul a www.oktatas.hu közoktatási portál.

ISKOLATÍPUSONKÉNT CSÖPÖGTETETT TUDÁS

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet elkészült kerettantervi ajánlása szerint erkölcstant elsőtől tanulnának 2013-tól a diákok, nyelvet viszont csak negyediktől. A földrajz, a fizika, a kémia és a biológia csak a hetedik évfolyamon lépne be. A tanítandó tartalmakat iskolatípusonként, illetve tagozatonként határozták meg.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet elkészült a kerettantervi ajánlásokkal: a tervek szerint a szakiskolásoknak mindössze kilenc közismereti tárgyuk lesz 2013-tól, a gimnazistáknak pedig 15. A minisztériumi egyeztetés alatt álló anyag még szeptemberben rendeleti formát ölt. A tanítandó tartalmakat a korábbiakkal ellentétben nem évfolyamonként, hanem iskolatípusonként, illetve tagozatonként határozták meg.

A tervek szerint az alsó tagozatosoknak kilenc különféle tantárgyuk lesz: az erkölcstan már az első osztálytól kötelező lesz heti egy órában, az idegen nyelv oktatása pedig a negyedik évfolyamon lép be heti kétórás kerettel. Az ének-zenét már ebben az időszakban lehet emelt szinten – heti öt órában – tanítani.

A felső tagozatosoknak 16-féle tantárgyuk lesz, magyar nyelv és irodalomból például két különböző tanmenetet is kínálnak a tantervek kidolgozói. Ötödik és nyolcadik évfolyam között az ének-zene mellett már a matematikát, az idegen nyelvet és a természettudományt is tanulhatják emelt szinten a gyerekek. A minimális óraszámokat tartalmazó táblázat szerint ezen időszakban a diákoknak heti három idegennyelv- és matematikaórával kell számolniuk, történelemből viszont csak kettő lesz. Osztályfőnöki órát ötödiktől kell tartani, a kémia, fizika, biológia és földrajz pedig a hetedik évfolyamon lép be.

A négyosztályos gimnáziumokban egyszerre két nyelvet is kell tanítani, amelyekre a kerettantervi ajánlás alapján heti három-három óra lenne. Ebben az iskolatípusban a tervek szerint 15 különböző tantárgy szerepel a diákok órarendjében, míg a szakközépiskolákban csak 12 közismereti tárgy lesz, a szakiskolákban pedig ennél is kevesebb, mindössze kilenc, amelyek között önálló helyet kap az osztályközösség-építés is.

(Forrás: MTI, Magyar Nemzet)

A MINISZTER SZERINT A NEVELÉS KÖZÖS ÜGY

Nemzeti tanévnyitó a rendszerváltás óta először volt egyházi iskolában

Ha van közös ügy egy országban, akkor az a nevelés ügye – mondta *Balog Zoltán* emberierőforrás-miniszter szeptember 2-án a pécsi nemzeti tanévnyitón. Szerinte az oktatásról a tanítók, szülők, értelmiségiek meghallgatásával zajló, igazi „szakmaközéleti" diskurzusokon kell beszélni, amelyhez pedagógiai nyilvánosságra van szükség.

Balog Zoltán a fennállásának 325. évfordulóját ünneplő ciszterci rend Nagy Lajos Gimnáziumában tanévnyitó beszédében hangsúlyozta: az iskola a szülői házzal együtt lehet olyan hely, ahol a XXI. századi tudás mellett a jó és rossz közötti különbségtételt, a konfliktusok megoldását, a félelmek, indulatok feloldását is el lehet sajátítani. Megjegyezte: a rendszerváltás óta ez az első alkalom, hogy a nemzeti tanévnyitót egyházi iskolában tartják. Úgy vélte, az oktatásról a tanítók, szülők, értelmiségiek meghallgatásával zajló, igazi „szakmaközéleti" diskurzusokon kell beszélni, amelyhez pedagógiai nyilvánosságra van szükség. Felhívta a figyelmet arra, hogy az állam az új köznevelési törvénnyel keretet teremtett, ám hogy annak mi lesz az eredménye, a résztvevőkön, illetve az együttműködésen is múlik.

Fontos feladatnak nevezte a tanári méltóság helyreállítását, valamint annak elérését, hogy a fiatalok ne érezhessék úgy, hogy nem kellenek semminek, s inkább elhagyják az országot. Úgy vélte, az elvándorlás megelőzéséhez a jó iskola, a jó kormány, a jó oktatás-, gazdaság- és kultúrpolitika mellett a jó szülői munka is nélkülözhetetlen.

Hoffmann Rózsa oktatásért felelős államtitkár hangsúlyozta: a kormányzat a kiszámítható, „a rendet szülő szabadságra", a bizalomra és a szakértelemre épülő iskolákat ígér az új köznevelési törvény segítségével, amely az ember erkölcsi, értelmi és testi fejlesztésére egyaránt kiemelt hangsúlyt helyez. A pedagógusokhoz szólva kifejtette, hogy az új köznevelési törvény nagy változásokat hoz, de nem egyszerre és nem a tanárok kizsákmányolásával. „A nemzeti alaptanterv, amely a hazai és egyetemes műveltség alapjait foglalja tananyagba, a kerettanterv kiválasztása és a helyi tanterv kidolgozása csak a következő év szeptemberétől esedékes, amint a pedagógusok és az őket segítők bérének a rendezése is. A pedagógus-életpályamodell életbelépése óriási fordulatot idéz elő majd az iskolák és a tanító rend életében" – mondta.

Az államtitkár szerint a mostani tanév a felkészülésé lesz, az iskolák állami átvétele, az önkormányzatokkal kötendő szerződések januártól hoznak változást. A szakszolgálatokkal kapcsolatos jogszabályok és a 16 éves korig érvényes tankötelezettség szintén jövő ilyenkor lép életbe, s akkortól lesznek nyitva az iskolák legalább délután négyig. A 2012/2013-as tanév áll rendelkezésre ahhoz is, hogy kipróbálják és tökéletesítsék a tanfelügyelet új rendszerét.

POKORNI: SZELEKTÍV A MAGYAR ISKOLARENDSZER

***Pokorni Zoltán* szerint szelektív a magyar iskolarendszer, aminek három oka van: az iskolafenntartás szétaprózottsága, a kevés közfinanszírozott tanóraidő és a túlzottan tananyagcentrikus pedagógiai gyakorlat. Az Országgyűlés Oktatási bizottságának fideszes elnöke erről augusztus 23-án beszélt a Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. harmadik országos tanévindító konferenciáján, Budapesten.**

A politikus azt mondta: a Nemzeti alaptanterv „olyan mértékben terjeszkedik túl, hogy azt képtelen megtanulni bármelyik gyermek", s illúzió, hogy ez a nemzet kulturális egységét szolgálja. Pokorni Zoltán megjegyezte, „továbbmegyünk egy rossz úton, egy tananyagcentrikus úton, melynek következménye, hogy nem tudunk odafigyelni a hátrányos helyzetű gyermekekre", holott minden diák egyéni, külön figyelmet érdemelne, ideértve a legtehetségesebbeket is.

Kitért arra: az iskolafenntartás kérdését annak szétaprózottsága miatt át kellett gondolni, mert Európában a magyar iskola a legképtelenebb arra, hogy a szülők társadalmi állapotát ellensúlyozza, s így a szegény diákoknak a legkisebb az esélyük a felemelkedésre. Kiemelte: Magyarország adja a kontinensen a legkevesebb időt közpénzből tanórákra, emiatt a jómódúak kénytelenek pluszpénzért megvásárolni gyermekeiknek a tanórán felüli képzéseket. Úgy vélte, a kormányzat eredeti szándéka az volt, hogy az iskolák irányítási és működtetési feladatait az állam vegye át, azonban a vagyongazdálkodási bevételt és az iparűzési adót „nem tudta magához húzni a kormányzat" az önkormányzatoktól, ezért hagytak finanszírozási feladatokat a településeknél is. Rámutatott arra: az állam megkapja az iskolák szakmai-személyi irányítási jogait, az önkormányzat pedig a működtetés terhét, a pedagógusbért tehát az állam, a rezsiköltségeket pedig az önkormányzatok fizetik. Az országgyűlési bizottság elnöke közölte, a jogszabályi változások közül egyedül a mindennapos testnevelés az, amelyet már most szeptembertől bevezetnek egyes évfolyamokon. Meglátása szerint ez jelentős gondot nem okoz ebben a tanévben, ugyanakkor a 2013–2014-es, illetve a 2014–2015-ös tanévben „lesznek gondok", mert akkor az iskoláknak sportolásra alkalmas helyiségeket kell építeniük, kialakítaniuk vagy bérelniük, hogy felmenő rendszerben a többi évfolyamon is megvalósuljon a mindennapos testnevelés.

Pokorni Zoltán azt mondta, a pedagógus-életpályamodell 2013. szeptemberi bevezetéséhez szükséges pénz kifizetésére megvan a kormányzati szándék, a 2013-ra szóló költségvetési tervezetben ennek fedezetét elkülönítették. Felvetette, hogy a pluszpénz „képes lesz-e különbséget tenni jó és rossz tanár között". Meglátása szerint ennek megállapításához pedagógusértékelési és -minősítési rendszert kell kidolgozni, hogy „csak azt finanszírozza a társadalom és a gazdaság, ami teljesítmény". Szólt arról is: nem tartja jó lépésnek, hogy előrehozott érettségit csak idegen nyelvből és informatikából, illetve olyan tárgyakból lehet tenni, amelyek oktatása a középiskolák negyedik évfolyama előtt ér véget. Véleménye szerint meg kellett volna hagyni a négyéves szakmunkásképzést a hároméves mellett. A 2013–2014-es tanévtől bevezetendő, kizárólagosan hároméves időtartamú szakképzésben a tanidő csökkenését a közismereti tárgyakon spórolják meg – állapította meg.

(*Forrás: MTI*)

BALOG: A NEMZET JÖVŐJE MÚLIK AZ EGYHÁZI OKTATÁSON

Magyarország jövője részben azon múlik, hogy az egyházi intézmények kinyíljanak, és egyaránt érvényesüljenek a társadalomban az általános és az egyházi nevelési elvek – jelentette ki *Balog Zoltán.*

Az Egri Főegyházmegye által fenntartott iskolák szakmai tanévnyitóján a humánminiszter azt mondta, miközben létezik a gyermekek igényeinek elsőbbsége, szükség van arra, hogy a nevelés során elveket és értékeket képviseljenek a pedagógusok. Az egyházi intézményekben ez nem jelenthet ellentmondást. Bár az állam nem szól bele az egyének hitéletébe, de értékeket közvetíteni kötelessége, mert a nemzeti, polgári lét lényege a szabadság és a felelősség – tette hozzá. Úgy vélte, a nemzet igazi emberi erőforrását a pedagógusok jelentik, akik nélkül nemhogy sikeressé, „de boldoggá sem válhat Magyarország." Az ő érdeküket is szolgálja a jelenlegi kormányzat oktatáspolitikai alapelve, amely szerint az oktatás nem szolgáltatás, hanem szolgálat.

MI A TEENDŐ?

A kérdés a tanév eleji feladatokra utal, nem pedig a száz éve megjelent „Что делать?” című politikai pamflet címére, amelyben a hatalom megszerzésére, megtartására és a totális centralizáció létrehozására írt programot egy valaha forradalmárnak nevezett politikus. Minden hasonlóságra utaló látszat éppúgy a puszta véletlen műve, mint a 235 éve kiadott császári rendelet a közoktatás állami felügyeletéről, a tankötelezettségről, a tankerületekről, a kötelező tantárgyakról.

Rendelet persze van, hiszen egy hete megjelent a módosított nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet, korábban pedig a jogszabály a Klebelsberg Intézményfenntartó Központokról, amelyhez a napokban már igazgatói pályázati kiírások is tartoznak. S ezek máris kijelölik a teendőket, hiszen a szokásos tanévkezdeti szervezéshez ütemezés szerinti feladatok társulnak a tanévre, a következőre, s az utána következőkre. Az igazgatók nyilván ismerik a feladatokat, hiszen a rendeletek tanulmányozása mellett részt vehettek az országos tanévnyitó értekezleten, a szakképzési konferencián, a megyei, települési tanévnyitó értekezleteken, amelyek alapján saját iskolájuk nyitóértekezletén is kijelölhették a legfontosabb feladatokat. Mi közülük a legfontosabb? Ami azonnal bevezetésre kerül! A mindennapos testnevelés. Ezt azonnal meg kell szervezni!

*

Településünkön széles körben ismert a történet egy német polgármester évekkel ezelőtti látogatásáról, aki iskolánk tornatermébe lépve felderülő arccal a következő kérdést tette fel: „Ügyes kis tornaszoba! Hány ilyen van az iskolában?” Nehezen értette meg ugyanis, hogy az egykor állítólag kápolna szerepet betöltő helyiségen kívül csak az iskolaudvar ad lehetőséget számottevő mozgásra, felkészülni sportversenyekre vagy szalagavatóra. Az udvar egyben az iskola aulája is, évnyitótól évzáróig minden iskolai rendezvény színtere. Ha nem esik az eső! Mert csinos a matrózblúz, ha ballagáskor átázik, de az efféle izgalom nem igazán hiányzik.

Infrastruktúra nélkül nehéz. Persze, szervezés kérdése. Általános iskolában két, középiskolában egyetlen évfolyam testnevelés óráit kell átszervezni. Nálunk a kilencedikesek heti óraszámát kell felemelni háromra, ez még fiú-lány csoportok alakítása esetén is tíz alatti óraszám-növekedés. A többi vagy igazolást hoz még heti két óra edzésről, vagy délután szervezett iskolai tömegsportra jelentkezik. Ehhez veszünk még két pingpongasztalt, egy ugrótrambulint meg néhány labdát, hogy kényszer helyett inkább „örömtesi” motiváljon. Persze alapítványi pénzből, hiszen ilyesmi nincs tervezve a költségvetésben. Más a helyzet jövőre, amikor már költségvetésünk se lesz! Ezt most még meg tudjuk szervezni; a helyet, ügyeletet kell koordinálni. Változatlan infrastruktúrával talán még a következő tanév dupla kapacitásigényével is elboldogulunk. Utána már a jelenlegi iskolai keretekkel a bővülő egyenletrendszer megoldása lehetetlen. Talán az addig megépülő új stadionok, uszodák, jégcsarnokok jelentenek majd bérleti megoldást! Választások előtt álmodni lehet iskolai fejlesztésekről, oktatási beruházásokról is.

*

Addig vannak még sürgető feladatok. A mindennapos testnevelés elveit és gyakorlatát be kell emelni a Pedagógiai Programba, változtatni kell az SZMSZ-t és a Házirendet is. Módosítani kellett a tantárgyfelosztást, figyelembe véve a testnevelésen kívül a kormányhivatal ellenőrzésével sújtott iskolák tapasztalatait. Amelyek persze eltérőek voltak, akárcsak a megyei hivatalok szemléletei, jogértelmezései. Ennek köszönhetően még központi jogszabály-módosítások is voltak a nyáron, például az idegen nyelvű lektorok esetében is. A tantárgyfelosztásban, órarendben úgyis csak egy biztos van: hogy megváltozik; hiszen a szakkörök, szakképzések, emelt óraszámú csoportok nem feltétlenül a korábban tervezett módon szervezhetők.

Vörös Ferenc rajza

*

Ha a tanév beindul, s az iskolavezetés levegőhöz jut, nagyobb léptékű változást kell tervbe vennie, a helyi tantervek kialakítását. Ehhez persze szükség lenne központi tantervre, hogy az állítólag 10 százalékos kiegészítést a nevelőtestület megtehesse. Hiába van elfogadott Nat, ebből a szakértők csemegézhetnek, de az iskola nem tud mit kezdeni vele. Félő, hogy az átgondolt, megvitatott helyi tantervek kialakítására ezúttal sem marad elég idő.

Stratégiát kell építeni a két tanítási nyelvű képzés megőrzéséhez, az új szabályok kereteihez való megfeleléshez. Alkalmazkodni kell a felsőoktatási törvény által meghatározott szigorodó továbbtanulási feltételekhez. Az új szakképzési törvény alapvető változásait is figyelembe kell venni a helyi tantervek kialakításához. Csináljuk-e, vagy ennek semmi értelme, valójában úgysem mi döntünk!

*

A nyitóértekezleten a tanárok meghallgatták, többnyire megértették a bekövetkezett és bekövetkező változásokat. A Hamlet után szabadon: a többi néma csend. E sorok írója inkább fásultságot, nagyfokú bizonytalanságot látott, semmiképpen nem lelkesedést. Miközben a megyei nyitókonferencián egyes szakembernek mondott vezetőktől az államosításnak, az oktatási rendszer elmúlt évek stagnálása utáni megújításának, a tankötelezettség határa leszállításának pedagógusok általi teljes és lelkes támogatásáról hallhatott.

*

Jelentem: a támogatás nem teljes, legalább egy kevésbé lelkes intézményvezetőről biztosan tudok. Viszont nem tudom megérteni, miért örömteli, ha a kevéssé teljesítő, nehezen nevelhető tanulót a tankötelezettség lejártával végre ki lehet rúgni. Álszentnek, pedagógushoz méltatlannak tartom az ehhez fűződő, felszabadult örömöt, aminek persze valóban akadnak képviselői. Amint annak is, hogy még az előírt felvételi vizsgáknál is szigorúbb felvételi szűrőt alkalmazzunk, nehogy tanítani is kelljen. Akinek nem tetszik, menjen a Híd-programba, mi problémásokkal ne foglalkozzunk! A társadalmi különbségekkel meg végképp ne törődjünk, nem a mi dolgunk! Mert dolgunk így is van épp elég!

*

Ide jutottunk. Szép új világ van kialakulóban! Nem tetszik, de a feladatokat végrehajtjuk. Ám ne várják, hogy még lelkesedjünk is!

Pallás György
középiskolai igazgató

REMÉLHETŐLEG CSAK KÉT ÉVIG TART AZ IDŐUTAZÁS

Hiller: a hetvenes évek oktatáspolitikája tér vissza

A most kezdődő tanév utazás a múltba *Hiller István* volt oktatási miniszter szerint. Tanévnyitó különvéleményének hangot adva arról beszélt augusztus 31-i sajtótájékoztatóján, hogy remélhetőleg ez az utazás mindössze két évig tart majd. Mint mondta, a magyar iskola 2013-ra olyan lesz, mint 1973-ban volt: a tanárok állami iskolákban, államilag kinevezett igazgatók vezetésével az állam által ellenőrzött tananyagot oktatják majd, és ezt a központból irányítják. „Minden ugyanúgy, mint 1973-ban, csak a *Klebelsberg* név nem illik ahhoz az időszakhoz” – utalt a szeptember 1-jével létrejött intézményfenntartó központra. Olyan lesz az egész, mintha egy országot múzeumnak rendeznének be – tette hozzá. Mint megjegyezte, ez senkinek sem lesz jó, és színvonalcsökkenést is hoz majd, viszont sokba kerül. A források biztosítása érdekében pedig sok pedagógust elbocsátanak majd, míg a településvezetőknek raktárosi szerep jut, iskoláik jövőjébe nem szólhatnak bele, legfeljebb a krétáról és a villanykörtékről kell gondoskodniuk.

Hiller István arról is beszélt, hogy az MSZP ettől a tanévtől kezdve nemcsak az oktatással kapcsolatban történtek kritikáját fogalmazza meg, de mellé teszi saját, kidolgozott javaslatait is. A múltat idéző kritika mellé így került öt pont, miszerint amennyiben az MSZP kormányra kerül, lehetővé teszi, hogy az önkormányzatoknak is legyenek iskoláik, helyreállítják az önkormányzatok és a polgármesterek tekintélyét. Létrehoznák a magyar iskolaváros címet, és annak érdekében, hogy folytathassák hagyományaikat, az olyan nagy múltú iskolavárosoknak, mint például Szeged, Debrecen, Sárospatak, Pápa, Sopron, Pécs, Győr, Veszprém, vagy épp a budapesti kerületek, vissza is adnák iskoláikat. Előírnák, hogy az egyházi iskolák, ha ugyanazt a feladatot végzik, mint az államiak, ne kaphassanak több pénzt a fenntartásra. Végezetül helyreállítanák az érdekegyeztetés rendszerét, és a szakszervezetekkel, a szakmai szervezetekkel, alapítványi és oktatáspolitikai egyesületekkel közösen alakítanák ki az oktatási programjukat, ami a következő parlamenti választások után a IV. Magyar Köztársaság oktatási alapprogramja is lehetne.

BOTKA LÁSZLÓ A TANÉVNYITÓN BÍRÁLTA AZ OKTATÁSI RENDSZERT

Szegeden idén a tavalyinál százzal több első osztályos gyerek kezdte meg tanulmányait. A város idén 210 millió forintot költött az oktatási intézmények felújításaira, karbantartásaira. *Botka László* polgármester a városi tanévnyitón élesen bírálta az új oktatási rendszert, ugyanis, mint ismert: 2013. január 1-jétől hazánk valamennyi eddig önkormányzati kézben lévő iskolája állami fenntartású lesz. A polgármester elmondta: bizonytalanságot tapasztal a szegedi pedagógusok körében. Hozzátette: félő, hogy a féltett szegedi iskolák csupán adatlapok lesznek majd egy olyan állami intézménynél, amely jelenleg még nem működik.

(Forrás: radio 88/Szeged24)

KEGYELETI SÉTA

A tanévkezdés napjára kegyeleti sétát szervezett a Hálózat a Tanszabadságért. A fővárosi eseménnyel a tanszabadság áldozataira kívánt emlékezni, vagy mint ahogy a menet egyik résztvevője mondta indulatosan: a „gyógyíthatatlan traumák idő előtti feldolgozása” ellenében ébren tartani a társadalom lelkiismeretét: veszélyben van az iskola világának demokratikus, humanista, gyerekközpontú hagyománya és megannyi pedagógus, szülő, tanuló törekvése, hogy a fenti értékek „oly sok viszály után” érvényesülhessenek egy korszerű európai iskolarendszerben. Hiszen – bizonyítottam magam is, kollégáim is, írástudók, hogy a kormányzati oktatáspolitika minden ájtatos jelszava ellenére mindezt komolyan veszélyezteti.

Az „új ruha”, melybe *G. Z.* oktatáspolitikus a tanévnyitó nyilatkozata szerint öltöztetné a magyarországi iskolarendszert: foszló anyagból összeférccelt egyenzubbony.

A törvény még alig hatályos, de buzgó végrehajtói már megkezdték az irtó hadjáratot. A Hálózat a Tanszabadságért tagjai a vakáció idején összegyűjtötték azon pedagógiai műhelyek névsorát, ahol valamilyen módon sérült a tanszabadság. A dokumentáció készül – s várjuk is kollégáink üzeneteit, híreit, minden emléket meg kell örökítenünk. Voltak intézmények, intézményvezetők, akik szomorúan szóltak a telefonba megkeresésünkre, de azt kérték: a nyilvánossággal ne osszuk meg (még, már?) fájdalmukat, hátha van esély különbékére, különalkura. Én ebben nem hiszek, de messzemenőkig tiszteletben tartottuk ezeket a – nem kisszámú – kéréseket. Éljen kollégáimban a remény! (Ám szóljanak, ha a HAT-ra, a HAT-ban megjelenő szélesebb társadalmi szolidaritásra szükségük van.)

A Hálózat tagjai szeptember elsején végül öt intézményt kerestek fel, s jelképesen – papírból készült – emléktáblát helyeztek el az intézmény falán, kapuján, kerítésén.

A Hálózat tagjai szeptember elsején végül öt intézményt kerestek fel, s jelképesen – papírból készült – emléktáblát helyeztek el az intézmény falán, kapuján, kerítésén

– Centenáriumi Általános Iskola. Itt a szülők, nevelőtestület állásfoglalása ellenében nem nevezte ki az önkormányzat a közbizalmat élvező igazgatót. (A bizalom kifejezéseképpen az eseményen jelentős számú kolléga jelent meg, maga a leváltott igazgató is.)

– Janikovszky Éva Iskola. Az iskolák – pedagógusaik, diákjaik, szülők – elleni önkény szimbolikus intézménye Erzsébetvárosban. A gyermekközpontúság szimbólumává vált névadó nevét viselő tábla helyén üres, fekete folt van az iskola falán. Ide helyeztük a második táblát.

– A közelben a Tót Aladár Zeneiskola névtáblája még kinn a fasori villa kapuján. De ide már nem jönnek a jeles intézmény diákjai, a Zeneakadémia tanárjelöltjei. Az épület „másra” kell (jól értesültek már tudják a vevő nevét). Az intézmény nem szűnik meg, de társbérletbe költözik a kerület egyik általános iskolájába. A tanszabadság így kétszeresen is sérül. A „házigazdák” lehetősége is csökken az épület délutáni használatát illetően.

– Magyar Rádió Gyermekkórusa. Egyik percről a másikra vált kellemetlenné és nyugdíjassá a világhírű karnagy, *Thész Gabriella*.

– Budai Középiskola, a jeles Dél-budai TISZK tagintézménye. Mondhatott bármit a tantestület, szavazhatott 81 százalékban az igazgató mellett, a fenntartó más személyt nevezett ki.

Különböző történetek, különböző drámák. Példaként állnak előttünk. Tanulságul. Meg kell találnunk a harcmodort, megvédeni a többieket, az átszervezetteket, a kiszervezetteket, a kirúgottakat, a megalázottakat.

A Hálózat az események ütőerén.

Trencsényi László

MEGSZŰNIK A TANKÖNYVPIAC?

Kézi vezérlés, teljes politikai és ideológiai ellenőrzés az oktatásban

Változik a tankönyvpiac rendje. Ennek az üzletágnak az éves forgalma 16 milliárd forint körül van, ebből 7 milliárdot fizet ki normatív támogatásként az állam. A most meghozott tankönyvpiaci törvénymódosítás által és a terjesztés állami kézbe vételével 2020-ra 3,3 milliárd forint megtakarítást remél az oktatási államtitkárság. Vajon ez indokolta, hogy megváltoztassák a tankönyvpiac rendjét? Kevesebb könyvből jobban lehet majd tanítani és tanulni? A pedagógusok tényleg nem tudták kiválasztani a legmegfelelőbbet? Vagy van ideológiai vonal is? Milyen hatással lesz a tankönyves vállalkozásokra, hogy ezentúl az oktatásért felelős miniszter dönt egy könyv tankönyvjegyzékre való fölvételéről, és az iskoláknak kötelező a kiválasztottból tanítaniuk? Minderről *Szarvas-Ballér Judittal,* a Tankönyves Vállalkozók Országos Testületének elnökével beszélgettünk.

– Bár formálisan továbbra is fennáll a lehetősége, hogy az eddigiek szerint tankönyvvé nyilvánítsanak egy könyvet, az új törvény értelmében az oktatásért felelős miniszter nyilvános pályázati eljárás keretében kiválasztja a neki tetszőt, és dönt annak a hivatalos tankönyvjegyzékre való felvételéről. Ráadásul amit ő választ, abból lesz kötelező tanítani. Mit jelent ez a tankönyvkiadók számára?

– Nehézzé teszi a pontos válaszadást, egyáltalán még annak felmérését is, mit jelent mindez a számunkra, hogy nem tudjuk, a miniszteri pályázat valójában mit fog tartalmazni. Nagyon fontos részleteket nem tudunk, olyanokat, amelyek alapjaiban határozhatják meg, mennyire lesz rossz a tankönyveseknek. Nem tudjuk, hogy ez a nyilvános pályázat kiknek szól, szerzők pályázhatnak-e vagy kiadók. Mert hallani olyat is, hogy esetleg kiadók nem is pályázhatnak majd. Vagy például ha kiadók mégis pályázhatnak, akkor is, mire lehet pályázni: már meglévő tankönyv átdolgozására, az új Natnak megfelelő új kézirat benyújtására, esetleg bérmunkában egy kézirat könyvvé formálására? Vagy lesznek-e olyan feltételek, amelyek szűkítik a pályázók körét, például csak magyar tulajdonú kiadó pályázhat-e? És vajon minden évfolyamra, minden tantárgyra lesz-e pályázat? – és még sorolhatnám a kérdéseket.

– Mit lenne a legfontosabb tudni?

– A legfontosabb kérdés – azon kívül, hogy kik és mire pályázhatnak – az, hogy hány nyertese lesz az oktatásért felelős miniszter által kiírt pályázatnak, pályázatoknak, ugyanis ez mutatja majd meg, hogy megmarad-e a tankönyvválaszték, és ezzel együtt a pedagógusok szabad tankönyvválasztási joga, vagy visszatér az egykönyvűség. Ugyan megmarad a jelenlegi tankönyvjóváhagyási eljárás is, de ha az iskola csak azt rendelheti meg tankönyvként, amelyet a miniszter a pályázatán kiválasztott, akkor ennek már nem lesz nagy jelentősége. Érdekes módosítás még az is, hogy akinek a tankönyvét a pályázaton elutasítják, az nem is kérheti a továbbiakban annak tankönyvjegyzékre való felvételét, még a hagyományos akkreditációs eljárás keretében sem. A tankönyvpiac rendjéről szóló módosítás így egyelőre a legrosszabbakat sejteti számunkra.

– Hoffmann Rózsa oktatási államtitkár az elmúlt két évben többször megígérte, hogy csökkenti a tankönyvválasztékot…

– Igen. A jelek egyelőre az egykönyvűség felé mutatnak. Államtitkár asszony minden nyilatkozatában egyetlen tankönyvről beszélt, legjobb esetben is kerettantervenként egy könyvet ígért. Nagyon nem kell meglepődni tehát azon, ha a törvénymódosításnak ez lesz a következménye.

– Mi erről a tankönyvesek véleménye?

– Szakmailag nem tartjuk jónak. A tankönyvek színvonalának jót tett az elmúlt húsz évben kialakult verseny, széles kínálatból választhatták ki a pedagógusok a nekik legmegfelelőbbet. Hisz nem egyformák sem ők, sem a gyerekek. A választéknak nem volt árfelhajtó hatása sem. Tőlünk függetlenül *Pokorni Zoltán,* az Országgyűlés oktatási bizottságának fideszes elnöke is – amellett, hogy kevésnek találta az időt a kerettantervek és a hozzájuk kapcsolódó tankönyvek megalkotására – kifogásolta a tankönyvek választékának tervezett csökkentését is. A rendelkezésre álló idő egyébként valóban annyira kevés, hogy ez önmagában lehetetlenné teszi új tankönyvek megírását, megjelentetését.

– Hány kiadó ad ki jelenleg tankönyveket?

– Körülbelül 60. Ebből mintegy 15-20 tölt be jelentősebb szerepet a tankönyvpiacon, köztük négy nagy és tíznél alig több közepes nagyságú van. A tankönyvjegyzéken mintegy 3800 cím található. De ez a nagy szám megtévesztő, hisz sok közülük speciális vagy szakmai könyv, és egy-egy tankönyvhöz több munkafüzet, gyakorló-, felmérő-, előírt füzet is szerepel a jegyzéken. Ráadásul egy pedagógusnak értelemszerűen csak a saját szaktárgyának, évfolyamának tankönyvei érdekesek. Amikor a pedagógus egy könyvet kiválaszt, akkor gyakorlatilag az ahhoz tartozó füzeteket is, vagyis egy egész tankönyvcsaládot választ. Tehát általában évfolyamonként négy-hat tankönyv az, amit át kell néznie egy pedagógusnak ahhoz, hogy ki tudja választani a neki legjobban megfelelő tankönyvcsaládot. Olyan, mintha az államtitkárság nem tartaná őket alkalmasnak e feladat elvégzésére, noha a pedagógusok szabad tankönyvválasztásának joga még benne van a törvényben. Vagy ami még rosszabb, a pedagógusok szerint megfelelő tankönyv esetleg az állam szándékainak nem felelne meg, ezért ezen új pályázati szisztémán keresztül kézi vezérléssel akarja megvalósítani a teljes politikai és ideológiai ellenőrzést az oktatásban. Előbb-utóbb azonban kiderül majd, hogy ez a rendszer nem szerencsés.

– Mikorra kell elkészülniük az új tankönyveknek?

– 2013 őszén az első, ötödik és kilencedik évfolyamon indul majd az új kerettantervek alapján megírt új tankönyvekkel a tanév. Az iskoláknak februárban kell leadniuk a tankönyvrendeléseiket, tehát addigra mindenképpen át kell esniük az új tankönyveknek a minősítésen, ellenőrzésen vagy akár a miniszteri pályázaton. De a kerettantervek még el sem készültek. Legjobb esetben szeptember elején kerülnek nyilvánosságra. Hogyan lehetne hozzájuk új tankönyveket kifejleszteni, elkészíteni, és azokat el is bírálni néhány hónap alatt?! Sehogy, hacsak már nem írják az új tankönyveket valahol valakik. Velünk, tankönyvesekkel még azt sem közölték, hogy a régi tankönyvek átdolgozhatók-e, vagy sem. Jogilag az is érdekes kérdés, hogy a tankönyvjegyzékről hogyan törölhetők, törölhetők-e azok a tankönyvek, amelyek öt évre érvényes engedéllyel rendelkeznek. Arról, hogy az iskolákban, az iskolai könyvtárakban meglévő tankönyveknek mi lesz a sorsuk, illetve milyen módon lehet, kell megszüntetni a tankönyvforgalmazásról, tankönyvbeszerzésről a korábbi rendelkezések alapján megkötött szerződéseket, a törvényalkotó még nem rendelkezett.

– Egyáltalán, mi lesz a régi tankönyvekkel?

– Ha lesz a tankönyvjegyzéken miniszteri pályázaton kiválasztott könyv, amit kötelező lesz használni, akkor a többiek kidobhatók lesznek. A következmény? A kiadók többsége tönkremegy, bezár. Hogy ez pénzügyileg kinek mit jelent, változó. Vannak milliárdos forgalmat bonyolító tankönyvkiadók, hogy közülük hányan maradnak meg, megmaradnak-e, nem tudni. De a többség kis- és középvállalkozás. Épp olyanok, amilyeneket a kormány állítólag támogatni kíván.

(Folytatás a 10. oldal alján)

Szüdi János

MERRE TOVÁBB, MELYIK ÚTON?

Aki elolvassa az Országgyűlés által július 12-én – a még hatályba sem lépett – köznevelési törvény módosítására elfogadott törvényjavaslatot, könnyen rájön arra, hogy ennek a kormánynak esze ágában sincs bármit megőrizni az iskolák demokratikus működéséből, szakmai önállóságából. A december utolsó napjaiban elfogadott köznevelési törvény még csak azt tette világossá, hogy vége az iskolák tantervi szabadságának, és a jövőben a miniszter által kiadott kerettanterv szerint kötelesek oktatni. A most elfogadott törvénymódosítás alapján az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmények nem rendelkeznek a fenntartó költségvetésétől elkülönült költségvetéssel.

Ezzel a döntéssel az intézmények túlnyomó többsége elveszíti bérgazdálkodási jogát, annak lehetőségét, hogy kötelezettséget vállaljon, szerződést kössön. Így az állami intézményfenntartó központhoz tartozó köznevelési intézmények a jövőben nem rendelhetnek meg egy krétát, egy folyóiratot, nem vehetnek igénybe saját döntésük alapján egy továbbképzést, és nem lesz joguk arra sem, hogy megrendeljenek egy buszt a tanulmányi kiránduláshoz. Bérgazdálkodási jog hiányában az alkalmazás kérdései is kiesnek az intézményi döntési jogkörökből.

Ebből az következik, hogy nem lesznek intézményi nevelőtestületek, nem alakulhatnak ki alkotóműhelyek, az adott intézményre jellemző, egyéni arculat, sajátos pedagógiai légkör. Az állami intézményfenntartó központ elkészíti a miniszter által kiadott tanterv végrehajtásához szükséges tantárgyfelosztást, meghatározza a teljesítéséhez szükséges pedagóguslétszámot, és hozzárendeli a pedagógust. Mellesleg július 12-én másik törvénymódosításról is döntött az Országgyűlés: megszüntette a tankönyvpiacot, és elrendelte, hogy az iskolák a kötelező kerettantervhez csak a miniszter által hozzárendelt tankönyvet alkalmazhatják. Miután a pénzosztásról az állami intézményfenntartó saját belátása szerint dönthet, az államnak kedves, az elitképzésbe bevont iskolák nagyobb támogatáshoz juthatnak a többiek rovására. Miután a nem állami fenntartású iskolák önálló költségvetéssel és ehhez kapcsolódó döntési jogosítványokkal rendelkezhetnek, nem kétséges, hogy lépéselőnybe kerülnek a minőségi oktatás megszervezésében.

Ezek a döntések csendben, szinte észrevétlenül, minden tiltakozás nélkül születettek meg, s mind a mai napig visszhang nélkül maradtak. Nem véletlen. A kormány most sem merte vállalni még a „látszat” szakmai egyeztetéseket sem, mint ahogy nem vállalta a kötelező erkölcstannak a köznevelésről szóló törvénybe történő becsempészésekor sem. Úgy, mint akkor, most is mind a két törvényjavaslatot országgyűlési képviselők nyújtották be június 15-én az Országgyűléshez. Egyik törvényjavaslathoz sem csatoltak hatástanulmányt, így a képviselők nem mérhették fel, hogy döntéseiknek milyen következményei lehetnek. Az Országgyűlés július 12-én fogadta el a javaslatokat, anélkül, hogy kikérte volna bármelyik szakmai vagy érdek-képviseleti szervezet véleményét.

A képviselők azért sem tudhatták, hogy mit szavaznak meg, mivel az oktatásért felelős államtitkár a köznevelésről szóló törvényhez az elfogadását megelőző napon több olyan módosító indítványt nyújtott be, amelyek lényegesen megváltoztatták a korábbi törvényszöveget. Az ily módon lefolytatott törvénykezésre mondta ki az Alkotmánybíróság több ízben is, hogy sérti a jogállamiság követelményeit.

A benyújtás, az elfogadás és a kihirdetés időszakát jól időzítették. A tanítási év lezárása, a vizsgaidőszak, a nyári szünet ideje mindmind segítséget nyújtott ahhoz, hogy a kormány „fű alatt” elérje valóságos célkitűzését: a minden önállóságától megfosztott, az állami céloknak alárendelt, az uralkodó párt ideológiáját gondolkodás nélkül közvetítő oktatási apparátus létrehozását.

Jól látszik, a miniszterelnöknek a demokrácia megőrzése lehetőségére vonatkozó „reményei” a köznevelésre nem irányadók. Éppen ellenkezőleg. A közoktatás demokratikus intézményirányítási és intézményműködési rendszerét az ő elgondolásai szerint verték szét. Az pedig nehezen hihető el, hogy ne lenne tisztában azzal, miszerint ez a megoldás annak az útnak egy állomása, amely elvezeti az országot a demokráciából egy új politikai rendszerbe.

(Forrás: Népszava)

MEGSZŰNIK A TANKÖNYVPIAC?

(Folytatás a 9. oldalról)

Ezernél is több ember maradhat munka nélkül, komplett egzisztenciák, emberi sorsok mennek tönkre! Nemcsak a kiadók belső munkatársai: a szerzők, illusztrátorok, grafikusok, a szerkesztők, lektorok, korrektorok, tördelők, de azok a szakemberek is, akik külsősként szereplői a tankönyvkészítésnek. Mi, tankönyvkiadók legtöbben évtizedek óta végezzük ezt a munkát. Annyit megérdemeltünk volna, hogy időben elmondják nekünk, hogyan alakul a tankönyvpiac sorsa, hogy tudjuk, mire hogyan készüljünk fel. Ez nem történt meg. Megérdemeltük volna, hogy egyértelműen megmondják, lesz-e ránk szükség, avagy találjuk ki, mit csinálunk egy év múlva. Ami történt, az felelőtlen magatartás az egész szakmával, egy egész iparággal szemben!

– Végül is mi a bűnük a tankönyveseknek?

– Nem hiszem, hogy van. Inkább arról lehet szó, hogy a döntéshozók úgy érzik, gátjai vagyunk a teljes állami ellenőrzés megvalósításának. Ebben a szakmai szempontok nem számítanak. Az, hogy ezen folyamat fontos részletei kidolgozatlanok, sokszor átgondolatlannak tűnnek, ettől függetlenül is aggasztó. Persze olyan is volt, amikor a tankönyvesek szembementek a kormány szándékával, és ez nem tetszett. Tavaly a terjesztők – az életben maradásunk érdekében – azoknak az iskoláknak, amelyek fenntartói már évek óta nagyon sokkal tartoztak, és nem fizettek, a számlák rendezéséig nem szállították ki az ingyenes tankönyveket. Ám ez nincs szoros összefüggésben a mostani változtatásokkal, hisz ezekről már korábban hallani lehetett, hogy tervbe vannak véve. A tankönyvpiac éves forgalma 16 milliárd forint körül van. Ebből az állam jelenleg kb. 7 milliárdot fizet ki normatív támogatásként. 2013-tól felmenő rendszerben ingyenessé akarják tenni a tankönyvellátást, és a törvénymódosítások következményeként, valamint a tankönyvpiac állami kézbe vételétől 2020-ra, mire ez a folyamat felér 8. osztályig, az állam több milliárd forint megtakarítást remél. Ugyanakkor az ingyenesség megvalósítása, a tervezett teljes tartós tankönyvrendszer bevezetése is számos kérdést vet fel. Valójában mi is lesz ingyen, azaz mi lesz a munkafüzetek, egyéb segédletek sorsa? Aztán szakmailag nem elfogadható minden évfolyamon, minden tantárgyból tartós tankönyv használata. Pontosan hogyan gondolják megvalósítani ezt az egészet? Nem tudjuk, de tartunk tőle, hogy a tankönyves szakma kihagyásával. Hozzáteszem, egyszer már történt ilyen kísérlet – a pedagógusok jól emlékezhetnek a sulinovás történetre. Akkor is számtalan szakmai kételyt megfogalmaztunk, hiába. Kudarcba is fulladt az egész.

M. I.

AZ OKTATÁSPOLITIKAI STOCKHOLM-SZINDRÓMA

Természetesen nem tudjuk, hogy a közoktatásban tanító pedagógusok mekkora hányada támogatja a második Orbán-kormány oktatáspolitikáját. Ilyen típusú közvélemény-kutatásoknak általában a kormányzat a megrendelője, a jelenlegi kormányzat azonban csak „nemzeti konzultáció" típusú PR-fogásokkal és módszertani szempontból hiteltelen, manipulatív közvélemény-kutatásokkal operál. Ebben a cikkben *Radó Péter* oktatáspolitikai elemző arra keresi a választ, hogy a pedagógusok egy jelentős csoportja miért nem hajlandó tudomásul venni mindazokat az elkerülhetetlen változásokat, melyek kiolvashatók a tavaly karácsonyi „köznevelési" törvényből és annak nagy rendszerességgel bekövetkező részleges újragondolásából.

A Stockholm-szindróma

Egyre inkább úgy tűnik, hogy a magyar állam a közjó egy teljesen egyedi értelmezésére építi működését, mely szerint a polgárok szeretik, ha kínozzák őket. A mi államunk mindenbe beleavatkozik, amibe nem kéne, és passzív marad, ha be kellene avatkoznia, rángat és rombol, elherdálja a pénzünket, rossz tulajdonosa mindennek, amire ráteszi a kezét, ránk erőszakolja vezetői életidegen nünükéit, szeretne mindenkit maga foglalkoztatni, de pocsék munkáltató, röviden: rontja az életminőségünket. Azt hihetnők, hogy a polgárok saját jóllétük érdekében már rég feladtak minden reményt az állam működésével kapcsolatban, és szeretnék azt oly picire és alázatosra zsugorítani, amennyire csak lehet, valamint szeretnék saját kezükbe venni saját ügyeik irányítását. Azt is hihetnők továbbá, hogy az államtól való megszabadulás vad vágya ott a legerősebb, ahol a NER atavisztikus eszméken alapuló rendszer-átalakító buzgalma a legjobban tombol: a közoktatásban. Azt gondolhatnánk, hogy a több mint másfélszázezer pedagógus, a pedagógusok családtagjai és barátai, a többmilliónyi szülő és nagyszülő hatalmas népmozgalmakba szerveződve igyekszik megvédeni az iskolákat az állam túlhatalmával szemben.

Nem ezt látjuk mégsem. Van úgy, hogy az áldozatok nem gyűlölik meg az őket fogságban tartó kínzóikat. Előfordul, hogy a túszok egy kis kedvesség hatására empátiával és szeretettel fordulnak az elrablóikhoz, és védeni kezdik őket. Ezt a sajátos, a józan észnek ellentmondó érzelmi reakciót – ami kialakulhat zsarnok apa és családtagjai vagy börtönőrök és rabok között is – a pszichológiai szakirodalom Stockholm-szindrómának nevezi. Úgy tűnik, mintha ez működne közpolitikai méretekben is: a második Orbán-kormány pedagógusbarát kommunikációval és a távoli jövőbe helyezett ígéretekkel simogatja a pedagógusokat, miközben lerombolja azt a világot, amiben két és fél évtizede éltek. A kormány látványosan szereti a pedagógusokat, miközben folyamatosan csonkolja jövedelmüket, rontja munkakörülményeiket, és fenyegeti foglalkoztatásuk biztonságát. Az oktatáspolitika egyik legnagyobb kérdése ma nem az, hogy miért érzi egyre több pedagógus becsapva magát, hanem az ellenkezője: miért vannak még mindig olyanok, akik empátiával és megértéssel figyelik a kormányzat átgondolatlan és megannyi kárt okozó csapkodását?

A közvélemény

Mielőtt azonban megkísérelnénk megérteni, hogy mi teszi a pedagógusok egy részét fogékonnyá a Stockholm-szindrómára, tennünk kell egy kis kitérőt: meg kell néznünk, hogy a közvéleményben mekkora támogatottsága van a kormány oktatáspolitikájának. Erre részben azért van szükség, mert még a látszatát is el szeretném kerülni annak, hogy a mindenkori oktatáspolitikát a pedagógusok támogatása hitelesíti, mint ahogy az egészségpolitika sem az orvosok vagy a közlekedéspolitika sem a vasutasok támogatásától válik legitimmé. (Az oktatáspolitikának az „iskolahasználók" igényeiből és szükségleteiből kell kiindulnia, a pedagógusok támogatása az oktatáspolitikák megvalósíthatóságának a legfontosabb feltétele.) Másrészt szükség van erre azért is, mert hangozzék ez bármilyen meglepően, a pedagógusok elsősorban a közvéleményt leginkább befolyásoló médián keresztül tájékozódnak az oktatáspolitika cikcakkjairól, még ha azt egy sajátos „beavatott" szemüvegen keresztül szemlélik is. (Ez a „beavatottság" egy pedagógiai látásmódot és az iskolai rögvalóság ismeretét jelenti, nem feltétlenül az oktatási rendszer egészének működéséről szóló, az átlag értelmiségi újságolvasóénál mélyebb tudást.)

A második Orbán-kormány oktatáspolitikájának talapzata a központi kormányzat, az önkormányzatok és az iskolák/pedagógusok között a rendszerváltáskor kialakult felelősségmegosztás rendszerének teljes felülírása, a közoktatás máshol az Európai Unióban ismeretlen mértékű központosítása és államosítása. Az alapkérdés tehát az, hogy ezt a gyökeres ellenreformot mennyire támogatja a közvélemény. Mint már jeleztem, a kormányváltás óta nem készült közvélemény-kutatás, melynek eredményei orientálhatnának minket. Előtte azonban igen. Amíg az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (korábbi nevén az Országos Közoktatási Intézet) többé-kevésbé rendszeresen megjelentette a „Jelentés a magyar közoktatásról" című köteteket, az azokat megalapozó rengeteg empirikus kutatás és statisztikai elemzés mellett rendszeresen megtörtént a közvélemény szondázása is. Az utolsó megjelent kötet a 2010-es Jelentés, ezért az utolsó oktatási közvélemény-kutatás az oktatásban 2009-ben készült. A kutatás egyik attitűdkérdése még egy 1990-ben megfogalmazott, az állam és helyi-intézményi döntéshozatal közötti viszonyt firtató, a rendszerváltáskor – és ma újra – aktuális kérdés. A megkérdezettek a következő két állítás egyikével érthettek egyek: „Az oktatás problémáinak többségét helyi szinten, az iskolákon belül is meg lehetne oldani", vagy „Az oktatás problémáit csak központi állami intézkedésekkel lehet megoldani". A válaszok megoszlásának alakulását az alábbi grafikon mutatja.

Az oktatással kapcsolatos attitűdök változásai (az adott állítással egyetértők %-a) 1990–2009 között

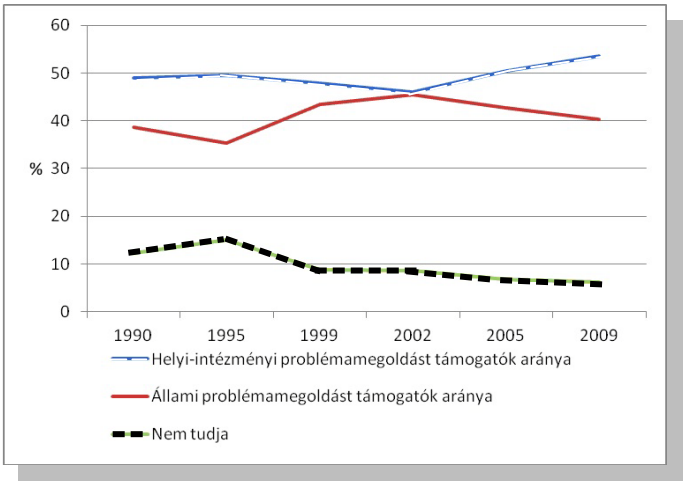

Mint látható, a helyi intézményi problémamegoldást előnyben részesítők – ha nem is jelentős és hullámzó mértékben – a rendszerváltás óta folyamatosan többségben voltak. Az adatok értelmezéséhez ráadásul látnunk kell két dolgot. Egyrészt azt, hogy az állami problémamegoldó központi beavatkozásra vonatkozó igény nem jelenti feltétlenül a központi kézi vezérlésre való átállás, a teljes centralizáció és államosítás támogatását. Így például a buktatás tilalma is központi állami intézkedés volt, ami nem írta felül a korábbi feladatmegosztás kialakult rendszerét. Ezzel szemben a helyi-intézményi problémamegoldás nem jelenthet mást, mint a korábbi decentralizált feladatmegosztás támogatását. Másrészt tudnunk kell azt is, hogy az állami beavatkozás iránti igény már csak azért sem jelenti feltétlenül az *Orbán–Hoffman*-féle rendszervisszaváltás támogatását, mert igen sokan az egyenlőtlenségek csökkentése, a szegregáció felszámolása érdekben szerettek volna nagyobb állami beavatkozást, márpedig ezek nem tipikusan a jelenlegi kormányzat prioritásai. *(Folytatás a 12. oldalon)*

AZ OKTATÁSPOLITIKAI STOCKHOLM-SZINDRÓMA

(Folytatás a 11. oldalról)

Összességében tehát 2010-ig az önkormányzati tulajdonosi jogok és óvodai/iskolai autonómia felszámolása nem élvezett többségi támogatást a felnőtt magyar lakosságban. Nem tudjuk, hogy az elmúlt két évben ez átfordult-e a fülkeforradalmi kommunikáció hatására, de a kormányzat támogatásának erős erodálódása miatt ezt nem tartom valószínűnek.

A pedagógusperspektíva: rendszer- és szerepelvárások

A pedagógusok rendszervisszaváltással kapcsolatos attitűdjeivel összefüggésben érdemes észben tartanunk, hogy mindig is egy sajátos, sok tekintetben torzító perspektívából szemlélték a közoktatás kormányzását. Ebből az alulnézeti perspektívából például nem nagyon látszott, hogy a kormányzat és az önkormányzatok közötti törvények által elég pontosan definiált felelősségmegosztást az erősebb játékos – a kormányzat – szinte napi rendszerességgel írta felül. A kormány többnyire nem „kormányozta” az önkormányzati feladatellátást, hanem vagy akadályt látva az önkormányzatokban átlépett rajtuk, vagy pedig elvitette velük a balhét a saját kudarcaiért. Az előbbire jó példa a decentralizált fejlesztő rendszer működése 2006-tól, amely noha elméletileg önkormányzati iskolahálózatok fejlesztésének tervezésén alapult volna, a gyakorlatban azonban közvetlen iskolafejlesztési logikát alkalmazott. Az utóbbira a legpregnánsabb példa a 2006-ig felhalmozott költségvetési hiány egy részének áthárítása az önkormányzatokra. Az önkormányzatok által ellátott feladatok normatív támogatása 2005-ben még 549 milliárd forint volt, ez az összeg 2008-ra 338 milliárdra csökkent. Az önkormányzatok erre a brutális állami költségvetési kivonulásra hitelfelvétellel és a felvett hitelek egy jó részének folyó kiadásokra (többek között oktatási kiadásokra) költésével reagáltak. Ezt a kormányzatnak nem állt érdekében akadályozni, mert a felvett hitelek vagy a támogatás csökkenését ellensúlyozták, vagy az uniós fejlesztések önrészét finanszírozták. Ez 2010-re egy súlyos oktatásfinanszírozási válsághoz vezetett. Összességében az történt, hogy néhány nagyobb várostól eltekintve az önkormányzatok nem voltak képesek belakni az oktatási intézmények tulajdonosi szerepét, de ennek jelentős részben a kormányzat magatartása volt az oka.

Ez a pedagógusok világától látszólag távol álló probléma azért került ide, mert az iskolák belső világa felől nézve a kormányzat és az önkormányzatok közötti szerepmegosztás erősen elmosódott. Az iskolákhoz szinte minden az önkormányzatokon keresztül jutott el. A pedagógusok, amikor okkal vagy ok nélkül fel voltak háborodva valamilyen buta adminisztratív korlátozás vagy általuk elutasított változtatás miatt – néhány nyilvánvaló esettől eltekintve –, szinte soha nem tudták, hogy a kezdeményezés az államtól vagy a fenntartó önkormányzattól indult ki. Attól függően, hogy milyen képük volt a „közeli” önkormányzat működéséről, minden problémáért felelőssé tehették a központi oktatásirányítást, vagy éppen a fenntartó önkormányzatot. A gyakoribb valószínűleg az utóbbi volt, mert sokkal több informális információval rendelkeztek az önkormányzatról, mint a kormányról, így könnyen kialakulhatott bennük az a kép, hogy az állam jobb gazdája lenne az iskoláknak. Egy önkormányzati iskolából egyszerűen nem látszik, hogy egy önkormányzat nem feltétlenül korruptabb és nem szakszerűtlenebb, mint a központi irányítás, sőt. A másik, a pedagógusok rendszervisszaváltással szembeni viszonyát erősen befolyásoló tényező a „kiterjesztett szerepelvárások” problémája. A már említett 2010-es Jelentés pedagógusokról szóló fejezetében *Sági Matild* és *Varga Júlia* ír arról, hogy a fülkeforradalom előtti hosszú időszak oktatáspolitikája a tradicionális pedagógusszerepnél sokkal szélesebb elvárásokat közvetített. Az integráció, az inklúzió, az iskolákon belüli együttműködés és a minőségirányítás, az infokommunikációs eszközök alkalmazásának tanításba illesztése, a végtelenül sokféle tanulói, szülői és helyi közösségi igényekre való nyitottság csupa olyan elvárás, amelyek – ha nem is önmagukban, de együttesen mindenképpen – a pedagógusok igen nagy része számára teljesíthetetlennek tűntek. Az ebből fakadó frusztráció szükségképpen motiválatlansághoz és a saját munka eredményességével való elégedetlenséghez vezet. Mindez alaposan megágyazott a második Orbán-kormány oktatáspolitikájának, amely az iskolai és pedagógusi autonómia felszámolásával, az előre rögzített feladatokkal, a szakmai megújulást kívánó oktatáspolitikai célok kihajításával, az iskolán belüli együttműködések hálózatának felszámolásával és általában, a felelősség teljes elvonásával egy „korlátozott szerepelvárást” kínál a pedagógusoknak. A pedagógusok jelentős része mindezt valószínűleg felszabadító érzésként éli meg.

A pedagógusszakma és a pedagógusok közérzete

Az eddigiek részben magyarázzák a pedagógusok nyitottságát a NER nekik szóló oktatáspolitikai ajánlatára, de nem feltétlenül magyarázzák azt, hogy miért ennyire kitettek a „közpolitikai Stockholm-szindróma” tüneteinek. (Végül is az elmúlt két évben csökkent a reáljövedelmük, és 2013-tól – további jövedelemcsökkenés mellett – tízezrével vesztik majd el az állásukat, az állásukat megtartók munkaterhelése pedig rettenetesen megnő.) Ennek megértéséhez fel kell térképeznünk a pedagógusszakma néhány egyedi jellegzetességét.

A pedagógusok munkája a világ egyik leginkább tudásintenzív, az egyik legnagyobb hozzáadott értéket produkáló és az egyik legnehezebb feladata.

A tanítás hihetetlenül összetett, ugyanakkor végtelenül praktikus munka. Végtelenül kidolgozott elméleti alapja van, a gyakorlatban mégis elsősorban napi rutinokból áll a „mi működik az én praxisomban” típusú személyes tapasztalat alapján.

Hosszú évekig tart, amíg ezek a napi gyakorlatot diktáló rutinok kialakulnak, egy pedagógus 5-7 évnyi tanítás után „érik be”.

A pedagógusok nem keresnek többet, mint egy jobban kereső szakmunkás, ami munkájuk magas hozzáadott értékét tekintve mélyen igazságtalan. A magas tudás- és tapasztalatigény és a szakmunkásbérekben kifejeződő alacsony státus feszültsége a pedagógusmunka egyik alapvető ellentmondása.

Ez a státusinkonzisztencia a legfontosabb akadálya annak, hogy a pedagógusok munkáltatói (a „köz” – jelentsen ez akármit) magas szakmai elvárásokat támasszanak a pedagógusokkal szemben. A pedagógusok jelentős része ellenáll a külső elvárásoknak, ami persze még értékesebbé teszi a sok kivételt.

A pedagógusok maguk sem ösztönzöttek a professzionális munkavégzésre, mert a pályájuk nem kínál nekik semmiféle klasszikus értelemben vett karrierlehetőséget. Aki ezt a munkát pedagógusként kezdi el, az négy évtizeddel később ugyanazzal a „rendfokozattal” megy nyugdíjba.

Egy másik lehetséges ösztönző lehetne a szakmai siker, de a pedagógus szinte soha nem kap azonnali visszajelzést (ami a legtöbb munkahelyen akkor is szinte automatikus, ha nem intézményesül), és amit kap, az is bizonytalan, nehezen interpretálható. A kiterjesztett szerepelvárásokon alapuló oktatáspolitika ezt a problémát felerősíti.

A pedagógusok munkája úgynevezett „diszkrecionális” közszolgáltatás: naponta döntések sokaságát hozzák, amelynek szakmai helyességét a gyermekek és szülők nem tudják megítélni. A pedagógus és a szülők között ennek következtében egyoldalú (információs, hatalmi) kapcsolat van, a szülői („fogyasztói”) elvárások nem vagy alig határozzák meg a pedagógus munkáját, nehezen értelmezhetők külső elvárásként.

(Folytatás a 13. oldalon)

AZ OKTATÁSPOLITIKAI STOCKHOLM-SZINDRÓMA

(Folytatás a 12. oldalról)

A pedagógusok olyan szervezetekben (iskolákban) dolgoznak, amelyek nem közvetítik, hanem szűrik a külső elvárásokat. A pedagógusoknak valójában nincs szükségük szakszervezetekre, mert ott vannak az igazgatóik: az igazgatói szerep egyes számú referenciája az általuk vezetett pedagógusok szeretete. (*Sáska Géza* bon mot-jával élve az iskola anarcho-szindikalista bázisközösség.)

Az iskolai munkaszervezet „futószalaghoz" köti a pedagógusokat. Diplomás értelmiségi embert viszont csak elképesztően magas munkamorál tarthat a futószalag mellett. A pedagógusok munkamorálja felülmúlja bármelyik nagyobb közalkalmazotti csoportét.

A pedagógusmunka magas és speciális tudásigénye, valamint a közalkalmazotti foglalkoztatás korlátozó szabályrendszere miatt nincs munkaerő-mobilitás, ami a más jellegű (szervezeti, szakmai) tudás megszerzésének az előfeltétele. A pedagógusok hétéves koruktól 63 éves korukig iskolában töltik az egész életüket, másfajta munkaszervezetről nincs személyes élményük. Ez felülírja az egyéni prioritások egész normális rendjét: az (állás)biztonság fontosabb, mint a megszerezhető jövedelem és a karrierlehetőségek.

Mindent összevetve egyáltalán nem meglepő, hogy a magyar pedagógusok elégedettsége és munkájuk érzékelt sikeressége nemzetközi összehasonlításban rettenetesen alacsony. Az alábbi sokkoló összehasonlítás az OECD 2009-es pedagógusok között végzett TALIS vizsgálatának eredményeiből származik.

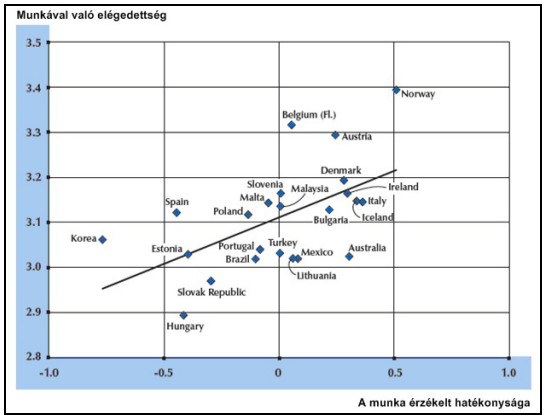

Senki számára nem lehet kétséges, hogy motivált, együttműködő és munkájukért felelősséget vállaló pedagógusok nélkül halálra van ítélve minden értelmes oktatáspolitika. A jövő oktatáspolitikájának egyik legnagyobb kihívása tehát az lesz, hogy miképpen lehet újra elvárásokat támasztani a pedagógusokkal szemben – pedagógusbarát módon. Nem lesz könnyű.

(Forrás: Haza és Haladás Blog)

ERKÖLCSTAN ÉS PÁVATÁNC

Fodor Gábor: az oktatás kulcsa, lényege a törekvés döntéseink széles körű elfogadtatására

Az Orbán-kormány oktatáspolitikája egyértelműen ideológiai jellegű, legfőbb célja engedelmes, alattvalói magatartású jövőbeni Fidesz-szavazók kinevelése az iskolákban – véli *Fodor Gábor*. A Szabadságért Alapítvány elnöke, volt oktatási miniszter mindehhez hozzáteszi, visszafordulás történt a 70-es évek gondolkodásához. A visszarendeződés fő irányaiért azonban nem igazságos *Hoffmann Rózsát* felelőssé tenni, a fő irányokat a miniszterelnök jelöli ki. Fodor óva inti a pedagógusokat attól, hogy a választáskor bedőljenek a populista, béremelést ígérő hazugoknak. Azt pedig külön elképesztőnek tartja, hogy egy olyan politikai vezetés akar erkölcstant bevezetni az iskolába, amely „pávatánccal" próbálja leplezni valódi céljait, illetve vélt gazdasági előnyökért futni hagy egy etnikai okból gyilkoló embert.

– Ha egy ország életét meghatározó ágazatok között fontossági sorrendet állítanánk fel, akkor ön szerint az oktatás hányadik helyen lenne?

– Nálam mindenképpen az első három helyen szerepel. Változó helyzetben és minőségben, mert azt gondolom, hogy van, amikor óriási és mindent elsöprő szerepe van a gazdaságnak. Megjegyzem, az oktatásra is csak akkor tudunk sokat fordítani, hogyha működőképes gazdaság áll az ország mögött. Tehát a gazdaságnak nagyon fontos szerepe van, de azt sem szabad elfelejteni, hogy a modern világban – szemben azzal, amit manapság oly sokan mondanak, vagyis hogy a termelőmunka az, ami igazából gazdasági tevékenységnek számít – a világ túlhaladt ezen az évtizedekkel ezelőtti elképzelésen. Miért ne lenne termelőmunka és gazdasági tevékenység a szolgáltatás, vagy adott esetben akár az oktatás? Az utóbbi is képes jelentős jövedelmet felhalmozni, nyereséget termelni, gazdasági tényezővé válni, ilyen például a fejlett világban a felsőoktatás. Tehát a gazdasági kérdések mindenképpen ott vannak az elsők között. Ezután következnek a jogállammal, a jogbiztonsággal és az alkotmányossággal kapcsolatos kérdések, amelyek Magyarországon sajnos az elmúlt két évben megint a középpontba kerültek, és az oktatás a harmadik. Szerintem ez a három fő területe ma a politikának.

– Ma Magyarországon mit kell leginkább preferálni?

– Magyarországon ma lényegében mindenhol óriási baj van. A kormánypropaganda próbálja elfedni ezeket, de ettől még a rendszerváltás óta eltelt két évtized legrosszabb időszakát éljük. Nézzük a jogállamiság kérdését. Nyugodtan mondhatom, hogy az elmúlt több mint húsz évben soha nem volt olyan gyenge a magyar jogbiztonság, mint jelen pillanatban. Magyarországról a külföldiek egyszerűen azt hiszik, az itt élők azt gondolják, hogy ebben az országban minden megtörténhet. Ha én pénteken bízom abban, hogy van jogom valamihez, és a bíróság engem meg fog védeni, akkor lehet, hogy hétfőn egy péntek délután beadott képviselői módosító indítvány eredményeként olyan jogszabály születik, amely minden jogomtól megfoszt. Ma Magyarországon ez a realitás sajnos. Ezért nem jönnek a befektetők, ezért vannak óriási gazdasági bajok. Megjegyzem, a gazdasági problémák részben a magyar gazdaság rossz teljesítményéből, részben a világgazdasági helyzetből származnak. Nem igaz, hogy pusztán a világgazdaság miatt tart ott Magyarország, ahol tart. Hatással van ránk, de a bajainkért ma már döntően mi vagyunk a felelősek. Abban, hogy miért nem jön ide a befektető, miért nem érdekes gazdaságilag ez az ország a befektetők, a tőke számára, a gazdasági környezet mondjuk 30-40 százalékot jelent, a lelki környezet, a jogbiztonság pedig 60-70 százalékot. A gazdasági területen szintén óriási probléma van, mert a kormány rossz irányba megy, és azt hiszi magáról, hogy mindenható. A kormány nem tud munkahelyeket teremteni, arra csak a gazdasági tényezők képesek, a kormány csak ösztönzőket tud életbe léptetni. Ez a kormány ahelyett, hogy azzal törődne, hogy igazságos adórendszert vezessen be, olyan adórendszerrel próbálkozik, amely abban a helyzetben, amelyben Magyarország van, kifejezetten káros. Az egykulcsos adó akkor lehet működőképes, ha egy fellendülőben, bővülőben lévő gazdaságról van szó. Ha nem, akkor hatalmas szociális feszültségeket okoz, és ez nem jó.

(Folytatás a 14. oldalon)

ERKÖLCSTAN ÉS PÁVATÁNC

(Folytatás a 13. oldalról)

Ha az ország gazdaságpolitikája nem jó, a kormány nem tudja teljesíteni saját célkitűzéseit. Gazdasági növekedést ígértek, ehelyett visszaesést élünk meg. Munkahelybővülést ígértek, és közben magas szinten állandósult a munkanélküliség.

Azt is ígérték, hogy megfékezik az eladósodottság mértékét, ám amennyivel csökkent, az csak a magán-nyugdíjpénztári vagyon elrablásának köszönhető. A kormány gazdaságpolitikája csődöt mondott. Én az oktatás területén is óriási gondokat látok. Ma Magyarországon e téren – mindazon eredmények ellenére, amelyeket elértünk a rendszerváltás óta, és amelyben természetesen voltak nehézségek, voltak kanyarok, de hát ilyen egy demokratikus átalakulás –, lényegében visszafordulás történt a 70-es évek gondolkodásához, amelyről már sokan azt hittük, hogy bőven magunk mögött hagytuk. Ez a központi irányításos, a pedagógustól nem kreativitást, önállóságot váró, hanem alattvalóként, végrehajtóként kezelő mentalitás uralkodik az oktatásban, és ezt rendkívül nagy problémának tartom.

– Az a baj, hogy ez a mentalitás nem csak az oktatásban elvárt, hanem gyakorlatilag minden téren. Ez pártpolitika-függő, vagy a magyar politikai elit is hasonlóképpen gondolkodik, és van-e felelőssége abban, hogy ez így alakult?

– A politikai elit felelőssége a politikai folyamatokban mindig hatványozottan van jelen, de én, aki ezt a hivatást ismerem belülről, hadd jegyezzem meg – a Bibó Kollégiumban mindig el szoktam mondani a tanítványaimnak is –, hogy felelősségelhárító magatartás azt gondolni, hogy ez csak a politikai elit felelőssége. Ugyanis ebben benne vagyunk mindannyian. Tetten érhető a polgárok felelőssége is, hiszen emberként, itt élő állampolgárokként szavaztak annak idején. Persze lehet azt mondani, hogy nem ezt várták, nem ezt gondolták, becsapták őket, nem így gondolták, de hát azért mégiscsak a szavazók felelőssége is a kétharmados Fidesz-többség. Mi következik ebből? Az, hogy minden döntés következményeiből tanulhatunk.

A Fidesz kétharmados hatalomgyakorlásának is számos tanulsága van. Mert az emberek, akik öt évvel ezelőtt az olyan elvont fogalmakról, mint például a jogállamiság, azt gondolták, hogy ugyan már, mit számít, azt sem tudjuk, mit jelent, most egyszer csak megtapasztalták, hogy ez az elvont fogalom jogbiztonságot jelent. Azt, hogy nem lehet egyik pillanatról a másikra kirúgni a munkahelyemről, hogy nem lehet megfélemlíteni az állásomban, hogy nem lehet elvenni a nyugdíjamat stb. Tehát szerintem komoly tanulsága van az Orbán-kormány együttműködést és kegyelmet nem ismerő hatalomgyakorlásának, mert, mint minden rossznak, mint minden betegségnek, ha felépülünk belőle, megerősítő hatása van. A haszon pedig az lesz, hogy szembesít minket azzal, hogy mit nem akarunk. De visszatérve az eredeti kérdésre, mindenkinek létezik felelőssége ez ügyben, az egyszerű polgároknak is: a felelősségünk az, hogy ne döntsünk az érzelmeink alapján, felületesen, hanem tegyük azt komoly meggyőződés, komoly vizsgálat után. Mert ha valaki komolyan megvizsgálta, hogy a Fidesz egyébként mit akart a választások előtt, akkor az tudhatta volna, hogy nem rendelkezett érdemi programmal, nem mondott lényegében semmit azért, hogy minél több szavazót tudjon maga mellé állítani. Az emberek pedig úgy vélték, hogy persze, ők is azt akarják, amit én gondolok. És ezt nem szabad. Szerintem populista párt mellé állni nem szabad! Ez a tanulság. A tanulópénz, a tandíj pedig sajnos magas lesz.

– Akkor gyakorlatilag a választások előtti regisztráció bevezetése segítené azt, hogy csak azok menjenek el szavazni, akik valóban elgondolkodnak, vagy el akarnak gondolkodni az ígéreteken?

– Azt gondolom, hogy nem, Magyarországon nem ez a helyzet. Tudomásul kell venni, hogy Közép-Európában élünk, és innen hosszú évtizedek alatt lehet majd száműzni a félelem reflexeit. Azért elfogadhatatlan javaslat Magyarországon a regisztráció, mert lényegében az emberek megfélemlítését fogja szolgálni. Abból, hogy fel kell iratkozni azért, hogy szavazhassak, az emberek többsége azt a következtetést fogja levonni, hogy felveszik egy listára, és annak lesz valami következménye. Ebben az országban a XX. században rendszeresen előfordult, hogy az emberektől statisztikai okokból kértek adatokat, majd azokkal visszaéltek. Tehát szerintem a regisztráció itt a megfélemlítés eszköze, amit én súlyos bűnnek tartok, lényegében a szabad választás és a jogállamiság elleni újabb lépésnek.

Mint egykori művelődési és közoktatási miniszter emlékszem arra, hogy milyen csatáim voltak nekem is a pénzügyi kormányzattal. Valóban van egy olyan általános szemlélet a pénzügyesek részéről – és ezt tudomásul is kell venni –, hogy ha baj van, akkor nincs mese, mindenhonnan el kell venni, és az első helyen a léghajóból kidobott nehezékek között mindig ott szerepel a kultúra és az oktatás. Ez szerintem átmenetileg el is fogadható, például akkor, ha mondjuk olyan szituáció van, mint a Bokros-csomag idején volt, amikor már 1994-re a szakadék szélére sodródott az ország, és egy, másfél évre ki kellett találni valamit, amivel helyrehozzuk a felbillent egyensúlyt. De tartósan nem lehet ez az irányvonal

– A másik kérdés a gazdasági sikertelenség. Ön szerint egy olyan országban ahol recesszió van, ott az oktatás mennyire függvénye a gazdaságnak? Én, amióta az eszemet tudom, mindig azt hallottam, hogy az oktatásba kell befektetni, mert az hosszú távon nagyon megtérül. Ezzel szemben mindig az oktatásból vontak el, még azok is, akik azt mondták, hogy abba kell befektetni. Így működött ez?

– Mint egykori művelődési és közoktatási miniszter emlékszem arra, hogy milyen csatáim voltak nekem is a pénzügyi kormányzattal. Valóban van egy olyan általános szemlélet a pénzügyesek részéről – és ezt tudomásul is kell venni –, hogy ha baj van, akkor nincs mese, mindenhonnan el kell venni, és az első helyen a léghajóból kidobott nehezékek között mindig ott szerepel a kultúra és az oktatás. Ez szerintem átmenetileg el is fogadható például akkor, ha mondjuk olyan szituáció van, mint a Bokros-csomag idején volt, amikor már 1994-re a szakadék szélére sodródott az ország, és egy, másfél évre ki kellett találni valamit, amivel helyrehozzuk a felbillent egyensúlyt. De tartósan nem lehet ez az irányvonal. Márpedig az a probléma, hogy az oktatásnál az utóbbi években folyamatos a lefelé ívelő tendencia. Szerintem Magyarországnak is lennének kitörési pontjai. A gazdaságban is található kitörési pont, és nekem régóta fixa ideám, hogy az egyik ilyen lenne – tanulva a skandinávok, az amerikaiak, a világon nehéz helyzetben lévő, majd sikeressé vált gazdaságok példájából –, ha olyan innovatív terület felé fordulnánk, amely speciális, különleges lendületet tud adni a gazdaságnak, a tudományos kutatásnak, az oktatásnak. Szerintem ilyen lenne a környezettudatos technológiák fejlesztése, elterjesztése. Magyarországnak ebben lenne lehetősége, hiszen hatalmas kereslet lesz rá a világban. Ez egyfelől bonyolult technológiai hátteret jelent, így a képzett munkaerőnek, másfelől például, az energianövények termesztése, majd felhasználása nagyon sok képzetlen munkaerőnek is munkahelyet jelentene az energiatakarékos és környezettudatos energiatermelés területén. Íme egy kitörési pont, amely innovációs, kutatási területen is komoly ráfordításokat igényelne.

(Folytatás a 15. oldalon)

ERKÖLCSTAN ÉS PÁVATÁNC

(Folytatás a 14. oldalról)

Úgy járhatnánk vele, mint mások jártak a számítástechnikával vagy a mobiltelefóniával. Magyarországon szerintem erre kellene ráállni. Ez modern, újszerű világszemlélet lenne, nem visszafordulás a 40-50 évvel ezelőtti gondolkodásba és struktúrába. Szükséges modern, újszerű gondolatokat behozni az oktatási rendszerbe is. Szerintem az oktatás kulcsa, lényege a törekvés döntéseink széles körű elfogadtatására, a nyitott szellemű oktatási rendszer és pedagógusképzés. Egykori oktatási miniszterként büszke vagyok rá, hogy úgy vezettük be a Nemzeti alaptantervet, hogy egy éven keresztül mindenkivel leültünk, tárgyaltunk, vitatkoztunk, körbejártuk az egész országot. Egy település nem volt, ahol ne jártunk volna, és ne beszéltünk volna a fórumokon a szakszervezeti vezetőkkel, a pedagógusokkal, a szülőkkel. Lényegében tehát azt mondhatom, hogy a magyar oktatási rendszernek máig az egyetlen sikeres implementációja az a Nemzeti alaptanterv volt, amit mi akkor közösen készítettünk, hiszen azt széles körű konszenzussal fogadta el a szakma, a minisztérium, a kormány, mindenki. Ma azt látom az oktatáspolitikában is, hogy itt is pénteken kitalálnak valamit, és hétfőn megszavazza a parlament.

– ***Pedig amióta az eszemet tudom, azóta azt is hallom, hogy az oktatás az egyetlen olyan dolog, amelynek az alapjaiban mindenkinek meg kéne egyezni. Épp azért, mert nem négyéves ciklusokban, hanem hosszú távon működik, épp azért, mert évtizedek múlva lesz érezhető a hatása. Mégsem ez történik. Miért nem?***

– Mégsem ez történt. *Orbán Viktor* miniszterelnök útmutatása szerint nekünk, „félázsiai népnek” kell egy központi akarat, és a parancsokat majd mindenki követi. Ez nem igaz, ez hazugság!

A mi helyünk Európában, a nyugati civilizációban van, és még ez a kormány sem térítheti el erről az utunkról! Az pedig külön elképesztő, hogy egy olyan politikai vezetés akar erkölcstant bevezetni az iskolába, amely „pávatánccal” próbálja leplezni valódi céljait, illetve vélt gazdasági előnyökért futni hagy egy etnikai okból gyilkoló embert.

– ***Önnek, mint az oktatás volt miniszterének összességében mi a véleménye a Fidesz–KDNP oktatáspolitikájáról?***

– Az Orbán-kormány oktatáspolitikája egyértelműen ideológiai jellegű, legfőbb célja engedelmes, alattvalói magatartású jövőbeni Fidesz-szavazók kinevelése az iskolákban. Sokan, akik az oktatásban érintettek, vitatkoznak és érzelmeik vannak az államtitkár asszonnyal, Hoffmann Rózsával kapcsolatban. Én nem tartom korszerűnek azt a gondolkodásmódot, amit képvisel, de azt gondolom, hogy igazságosnak kell vele lenni, és leszögezni, hogy nem ő, hanem a miniszterelnök a meghatározója a jelenlegi visszarendeződés fő irányainak. Itt olyan kormányzás folyik, ahol nem *Matolcsy György* a fő gazdaságpolitikus. Természetesen neki is vannak saját ötletei, de a fő célokat, a fő irányokat itt is a miniszterelnök jelöli ki. Ne legyen illúziónk, az oktatáspolitikában is ez a helyzet. Magyarországon egyközpontú kormányzás folyik, nem csapatmunka. Itt a miniszterelnök dönt minden lényeges kérdésről, az ő felfogásával, akaratával szemben semmi nem történhet. Egy demokrata azt gondolja, hogy akkor ér az elképzelése valamit, hogyha meg tudja győzni az embereket arról, hogy helyes az általa javasolt út. Gondolhatom én a legjobbat, a legcsodálatosabbat, ha a polgárok nem hiszik el, nem fog működni az egész. Ez a demokrácia lényege. Közösen bölcsebbek vagyunk, mint egy felkent vezér. Ez a nyugati magatartás, a másik pedig a félázsiai. Képesnek kell lenni nyitott füllel hallgatni a kritikát.

– ***Vagy elfogadni az ő érveiket.***

– Vagy elfogadni az ő érveiket, beépíteni azt, közös üggyé tenni a dolgot. Történelmünkben nagyon kevés olyan pillanat van, amikor mi magunk voltunk felelősek gyakorlatilag mindenért, a hibáinkkal, gyengeségeinkkel, kanyarjainkkal együtt. Megjegyzem a rendszerváltás utáni húsz év, az ilyen pillanat volt. Most megint ott tartunk, hogy felülről próbálnak ránk kényszeríteni bizonyos modelleket. Ráadásul ez a modell szerintem nem is jó. Még a felvilágosult abszolutizmus modern és előremutató követelményének sem felel meg, hanem retrográd és visszaforduló. Én azt gondolom, hogy a magyar iskolarendszernek minden hibája és problémája mellett egyik erénye az volt, hogy nagyon flexibilis, sokszínű oktatással megpróbált az Európai Unióba integrálódni. Ennek felszámolása, az ez ellen indított támadás lényegében öngyilkossági kísérlet. Ez óriási szellemi potenciálokat semmisít majd meg, mert Magyarországon rendkívül sok tehetséges, kreatív pedagógus volt és van, voltak műhelyek, akik ezzel foglalkoztak. Sok innovációt, újítást, helyes irányt tudtak behozni a pedagógiába. Magyarországon mindössze az lett volna a feladat, hogy az élet okozta problémák miatt szétzilált oktatás sokszínűségét megőrzik, egy kicsit összerendezik, egy irányba terelik, viszonylag egységes arcot adnak neki. Nem pedig lényegében szétzilálni és elemeire bontva visszaterelni a központi utasításos modell útjára.

– ***Hoffmann Rózsa azt ígérte a pedagógusoknak, hogy majd jelentős fizetésemelést kapnak, lesz életpályamodell, visszakapják a presztízsüket. Ön mit üzen nekik?***

– Azt gondolom, hogy a pedagógusok jelentős része bízott is mindebben, mert mindig szeret bízni. Magyarországon fel kell ébredni végre! Nem szabad a felelőtlen ígéretekre alapozni. Ha a választáskor bárki azt fogja ígérni, hogyha rá szavaznak, akkor a duplájára emeli a pedagógusok bérét, arra biztos, hogy alaphelyzetben sem szabad szavazni, mert hazudik. Nem lehet olyat ígérni, ami lehetetlen és irreális. Azt kell megnézni, hogy ki az, aki tisztességgel beszél velük, aki olyat vállal, olyat ígér, ami betartható. A magyar pedagógusok jelentős része bízott abban, hogy a Fidesz-kormány a kétharmaddal sok mindent el fog rendezni az ő területükön. Láthatóan ez már nem fog bekövetkezni, becsapták a magyar pedagógustársadalmat, ezt nyugodtan ki lehet jelenteni. A helyzet rosszabb lesz, az iskolákban sokkal nagyobb lesz a függés, sokkal nagyobb lesz a kiszolgáltatottság a központi akaratnak, meg fogják nyirbálni az önállóságot, sokkal kevesebb lesz a kreativitás, sokkal jobban bele fognak szólni olyan ügyekbe, amelyekbe nem kellene központilag beleszólni, és a pedagógusoknak az anyagi helyzete nem lesz jobb, nem lesz nagyobb a megbecsülésük, a státusuk nem fog változni érdemben. Én azt kérem tőlük, hogy még egyszer ne hagyják magukat becsapni, hanem azok mellett döntsenek, akik nyitott, toleráns, együttműködő, kooperációra épülő politikát ígérnek, mert szerintem ez az ország érdeke, csak ez hozhat jövőt és fellendülést. Magyarországnak fantasztikus lehetőségei vannak, gondoljunk csak bele, a 90-es években minden nehézségével együtt lényegében sikertörténet volt a mienk, mert a középeurópai régió élmezőnyében voltunk. Ma minden kutatásban azt látjuk, hogy már a visegrádi országok klubjából is kiestünk, mi már a balkáni országokkal vagyunk versenyben. Ez szégyen az ország számára. Ez a 2000-es évek fejleménye. Tehát nem a rendszerváltás kudarca, mert az első tíz év Magyarország számára sikeres volt. A második tíz év a kudarc. Ezen kell változtatni. És ezt semmi más nem okozta, csak a populizmus. Még egyszer hangsúlyoznám, ebben közös a felelősségünk!

Millei Ilona

Taníts, és keress pénzt, kényelmesen otthonról!

A Scorbis.com az ország legkorszerűbb tanár–diák internetes oldala, ahol az ingyenesen regisztráló oktatóknak lehetőségük van tanítani, előadásokat tartani. A diákok a hirdető tanároktól magánórát vehetnek online, otthoni, nyugodt körülmények között virtuális tantermeinkben. A Scorbis.com használatával így időben és térben korlátlan tanításra, illetve tanulásra nyílik lehetőség, az ország vagy a Föld bármely pontjáról.

A Scorbis.com előnyei az Oktatók számára:

– Ingyenes regisztráció

– Ingyenes hirdetés

– Pénzkereseti lehetőség

A 2012. szeptember 30-ig regisztráló tagjaink között értékes nyereményeket sorsolunk ki. A nyereményjáték részleteiért és a Magyarországon egyedülálló alapítványi támogatásunk leírásáért, kérjük látogasson el a www.scorbis.com weboldalra.

Nagydíjat kapott az országos kompetenciamérés

Közszolgáltatásként elsőként nyerte el a Magyar Termék Nagydíjat az Oktatási Hivatal (OH) országos kompetenciamérése. *Gloviczki Zoltán* szeptember 6-i sajtótájékoztatóján hangsúlyozta: ma már alapvető elvárás egy tankönyv vagy az oktatás iránt, hogy kompetenciaalapú legyen. Ez az első olyan közszolgáltatás, amely termékként, piaci versenytársak között megmérve ilyen elismerést kapott – emelte ki. Rámutatott: a mérés – amelyet 2001-ben kezdett el kialakítani az OH – kormányoktól függetlenül folyamatosan fejlődő minőséget képvisel, és nagyon komoly nemzetközi érdeklődés övezi. Az elismerést a közoktatási helyettes államtitkár nagyon komoly visszaigazolásnak tartja.

Pongrácz László, az OH képviseletében arról beszélt: a pályázat benyújtásával azt akarták demonstrálni, hogy az általuk nyújtott közszolgáltatások a legigényesebb piaci szolgáltatásokkal azonos színvonalúak. Az országos kompetenciamérést minden évben három teljes évfolyamon – a 6., a 8. és a 10. osztályban – végzik el mintegy 300 ezer tanulóra kiterjedően.

Nagyon rosszul olvasnak az európaiak

Riasztó adatokról számolt be szeptember 5-én Brüsszelben az az uniós szakértői csoport, amely *Andrulla Vasziliu* oktatási EU-biztos felkérésére a tagországok polgárainak olvasási, szövegértési készségét mérte fel. Eszerint a 15 évesek egyötöde, valamint közel 75 millió felnőtt híján van az alapvető olvasási és írási készségeknek, ami súlyosan nehezíti elhelyezkedési lehetőségeiket, nyomorba és kirekesztettségbe taszítja őket. Magyarországon a helyzet az EU- átlagnál néhány százalékponttal jobb volt: 2006-ban 20,6, 2009-ben 17,6 százalék tartozott a gyengén olvasó fiatalok közé, a javulás tehát 3 százalékpontos.

Forrás: MTI

Budapest Hostel

Olcsó, minőségi szállást kínálunk Budapest szívében!
Miért érdemes nálunk megszállni?

Hostelünk 80 férőhelyes, igényesen berendezett, 2-3-4-6-8-10 ágyas, saját fürdőszobás szobákkal várja kedves vendégeit.
Gépkocsival és kisbusszal érkező vendégeink számára ingyenes, zárt parkolási lehetőséget biztosítunk.
Nagybuszok parkolása a közelben megoldható.

Nálunk ingyenes!

A WIFI használata, a közös számítógép, a közös konyha és az 50 főt befogadó közös rendezvényterem használata.
Emellett térítés ellenében napi háromszori étkezést, valamint mosodahasználatot biztosítunk.

Nálunk autó nélkül is minden közel van!

5 perc – Népliget nemzetközi buszpályaudvar, Planetárium,
Orczy kerti kalandpark, Népligeti Disco Club, Láthatatlan kiállítás, Népligeti metróállomás.
10 perc – Természettudományi Múzeum, Imax 3D-s mozi,
Aréna Plaza.
15 perc – Állatkert, Nagycirkusz, Mezőgazdasági Múzeum,
SYMA Csarnok, Papp László Budapest Sportaréna

Címünk: 1087 Budapest, Bíró Lajos utca 64-1.

E-mail: sales@budapestyouthhostel.hu
Telefon: +36 1 210 0816/+36 30 686 1653
Web: www.budapestyouthhostel.hu

EGY SZAKTANÁCSADÓ RAJZTANÁR SZEMÉVEL

Ötletek, kiállítások, tapasztalatok, módszertani érdekességek a vizuális kultúra területén

***Orbán Ilona* Ácson végezte az általános iskolát. Győrben, a Révai Miklós Gimnázium francia tagozatán érettségizett. Esztergomban, a Tanítóképző Főiskolán rajz szakkollégistaként szerezte első diplomáját. Rajztanárrá a szombathelyi Tanárképző Főiskolán vált. Budapesten, az Iparművészeti Főiskolán textillel és környezetkultúrával foglalkozott. Díszítőművészetből művészeti oktatói bizonyítványt kapott. Munkahelye ma is a volt iskolája. Tizenhét éve rajztanára a komáromi Jókai Mór Gimnáziumnak is. A megye művészeti szaktanácsadója. Képei megtalálhatók: Magyarországon, Franciaországban, Szlovákiában, Németországban. Már kezdő rajztanár korában érdekelte, vajon hogyan tanítják a művészeteket más országokban. Az alábbiakban megszerzett tapasztalataiból mutatunk ízelítőt.**

Más kultúra, más örökség, más módszerek, más oktatási rendszer. Kezdetben a szomszédos országok művészeti iskolájával sikerült kapcsolatba lépni, melynek alapját egy nemzetközi kiállítássorozat adta. Később ez a kör bővült, és más alapokat is kapott. Az ütemezett projektek segítségével több európai országra kiterjedt a kapcsolattartás, ahol több iskola több tanárával több éven át tartó szoros munkakapcsolat állhatott fent. Talán ez volt a leggyümölcsözőbb és leggazdagabb élménysor. De nem voltak érdemtelenek a magánutazások sem. A külföldi konferenciák sok tanulsággal jártak, szemléletváltáshoz vezettek. Minden utazás egy újabb kihívás volt, és mindig lehetett hazahozni egy újabb színfoltot a tanítás palettájára.

Erdély, Szlovákia, Románia

1982-ben ismerkedtem meg az erdélyi kerámiával, azok motívumaival. Rajzórákon visszatérő díszítőelemként szolgáltak. A formák ismertetése a népművészeti ismereteket tette életközelibbé. A textilben a leghasznosabb az erdélyi ősi minták alkalmazása volt, a szőnyegek tervezéséhez adtak sok ötletet. Szakkörön, órán egyaránt fel tudtam használni. Szakkörön különböző színű szálak áthúzásával is át lehet vinni a motívumokat, és ezt kiszélesítve egész a képi alkotásig lehet fejleszteni. Készült egy ilyen nagy kép is. Még ma is az óvoda falát díszíti. Sok gyermek öröme lett.

Hiába, hogy közel vagyunk, mégis a másságok jöttek elő, amikor megszerveztem a „Szomszédságban” című képzőművészeti kiállítássorozatot. Itt jöttem rá, mennyire különbözően látunk, és mégis azonos nyelvet beszélünk. Jobban kedvelik az élénk színeket: a harsány kiabálós változat elég gyakori volt a szlovákiai munkákban. Jó ötlet volt, mikor montázsokat, kollázsokat készítettek régi képekből, amelyek akár befejezetlenek is lehettek, de újra hasznosították őket: anyag spórolása is volt egyben. Szuper ötletnek tartottam azt is, mikor a plakátok hátuljára festettek. Hulladékként jelentkező papírral nagy méretre adtak lehetőséget a tanulóknak az alkotásra.

Németország, Anglia, Svédország

A „Comenius” európai projektben közel egy évtizedig dolgoztam koordinátorként is és művészeti programok felelőseként is. Itt a közös munka kapcsán az országok között a helyszínek is változtak Minden évben volt közös kiállítás, és mindig másutt. A módszertani különbségek totálisan kiütköztek.

A legnagyobb élményem Angliában volt. Itt uniformisban sorakoztak a tanulók a rajz „tanszék” előtt. Nemcsak rajztermek és műhelyek voltak, hanem egy egész épületszárnyban háborítatlanul folyhatott a művészeti oktatás. A középiskolás korosztálynak bőven volt lehetősége önálló egyéni alkotásra és csoportos műhelymunkára is, de a szigorú műszakirajz-tanítás sem maradt el. Természetesen más kolléga oktatta a különböző tárgyakat. Svédországban nem a gazdag óraszám és a jó módszerek voltak szembetűnőek, hanem a fantasztikusan gazdag anyagellátás. A kevés óraszám és a más temperamentum nem hozta a tanulókat olyan sikeres alkotói helyzetbe. A németországi munkák csodálatos kivitelezésben, óriási felületeken, dekoratív, nagyon jó minőségű festékekkel készültek. Speciális, kerékre szerelhető tolóállványon száradtak az óriási munkák. Erre azért volt szükség, mert egy alkalommal sohasem készültek el. Igyekeztem itthon is jobban odafigyelni a festékek anyagára, minőségére, és a nagyobb felületet is gyakrabban használtuk

Franciaország

Ami számomra olyan elérhetetlennek tűnt, sikerült. Az ARION program keretében egy hétig tanulmányozhattam a francia oktatást Montpellier-ben. Az egyik legemberibb élményt egy óralátogatásom során szereztem, amely a Les Garrigues Collége ZEP-es osztályától kaptam. „Art plastique”-nak nevezik a rajzórákat. Az óra a tanteremben kezdődött, de nem ott folytatódott A tanulók diaképekkel sok motivációt, ötletet kaptak a csoportos feladatokhoz. A képek tartalmát megbeszélték, és azt is, hogyan építhetik be a vizuális élményüket saját gondolatvilágukba. A feladat kivitelezése plasztikai volt, és a helyszín az udvar lett. Az ott talált legtermészetesebb anyagokat használták fel a kompozícióik összeállításához, például kavics, levél, faágak, virágok. Minden csoport bemutatta alkotásait, és elmondták gondolataikat is, valamint azt, hogy miért azokat az anyagokat választották, és mit szerettek volna velük kifejezni. A mi rajztanításunktól ez a szemlélet elég messze áll.

Népfőiskola

Hol hasznosítottam még az útjaimon begyűjtött jó szokásokat? Négy éven keresztül nyolc szemesztert szerveztem a népfőiskolán. Ennek a sokoldalú munkának az átlátása, koordinálása nem ment volna, ha nem kapok egy szemléletet, egy gazdag látásmódot, amelyet a látogatások, utazások során szereztem meg.

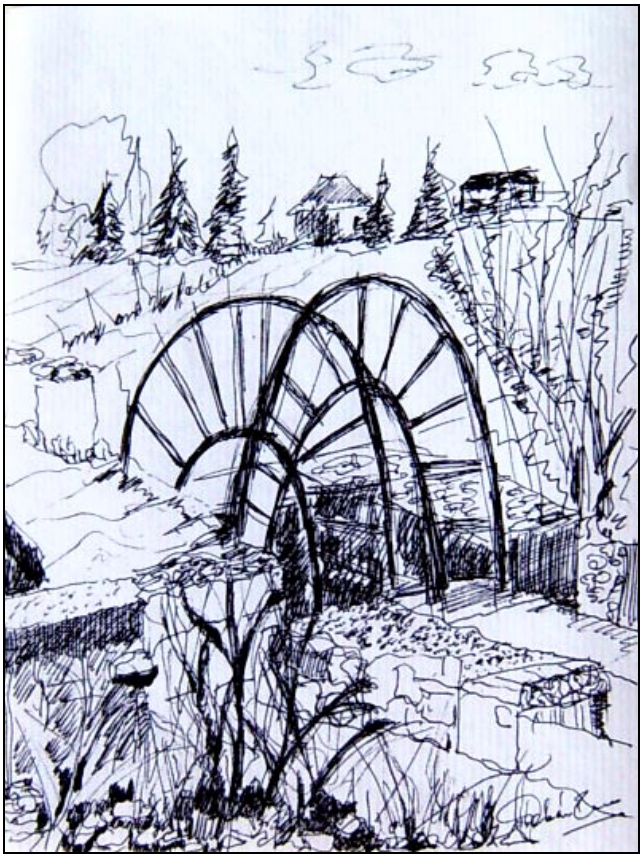

ERZSÉBET
UTALVÁNY

ERZSÉBET-UTALVÁNY

Az Erzsébet-programról szóló törvény értelmében az Erzsébet-utalvány a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány által kibocsátott, személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti, fogyasztásra kész étel, valamint szociális célból a törvényben meghatározott termék vagy szolgáltatás vásárlására felhasználható utalvány. Az Erzsébet-utalvány kibocsátója a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány, forgalmazója az MNÜA egyszemélyes tulajdonában álló Nemzeti Üdülési Szolgálat Kft.

Magyarország Országgyűlése 2011. november 21-én elfogadta „Az egyes adótörvények és az azzal összefüggő egyéb törvények" módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely 2012. január 1-jétől a béren kívüli juttatási elemek közé emelte az Erzsébet-utalványt.

Magyarország Országgyűlése elfogadta „Az egyes szociális tárgyú és egyéb kapcsolódó törvények" módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely értelmében 2012. augusztus 1-jétől a települési önkormányzatok rendeletben írhatják elő, hogy a tízezer forintot elérő összegben folyósított rendszeres szociális segély esetében az ellátás összegéből ötezer forintot természetben, fogyasztásra kész étel vásárlására felhasználható Erzsébet-utalvány formájában fizetnek ki.

Ezzel egy időben Magyarország Országgyűlése elfogadta „A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény" módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely szerint a települési önkormányzat jegyzője annak a gyermeknek, fiatal felnőttnek, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága fennáll, természetbeni támogatást nyújt fogyasztásra kész étel, ruházat, valamint tanszer vásárlására felhasználható Erzsébet-utalvány formájában.

www.erzsebetutalvany.hu

ERZSÉBET PROGRAM

ERZSÉBET-PROGRAM

Az Erzsébet-program az Erzsébet-utalvány forgalmazásából származó eredményből valósul meg. Az Erzsébet-utalvány választása felelősségteljes döntés, hiszen aki adja vagy használja az Erzsébet-utalványt, az az Erzsébet-programon keresztül segíti mindazokat, akik rövidebb-hosszabb ideig kiemelt figyelemre szorulnak.
Az Országgyűlés 2012. július 6-án elfogadta a gyermekekről való felelős gondoskodás jegyében, az ahhoz kapcsolódó források megteremtése, valamint a társadalmi szolidaritásra építve a Szent Erzsébet-i hagyományok újraélesztése érdekében megalkotott Erzsébet-programról szóló törvényt. A törvény szerint az Erzsébet-program keretében a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány szociális üdültetéssel és étkeztetéssel, ifjúsági és gyermekvédelmi programokban való részvétellel, külön törvény szerinti szociális és gyermekvédelmi támogatások Erzsébet-utalványban történő folyósításával kapcsolatos feladatokat, illetve egyéb szociális feladatok ellátásához kapcsolódó teendőket lát el.
Az Erzsébet-programon keresztül 2012-ben több mint 100 ezer honfitársuknak segítettek azok, akik az Erzsébet-utalványt választották. Ennek emléket állítva a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány 2012 őszén 100 ezer facsemetét ültetett el, illetve minden évben annyi fa ültetését vállalja, ahány embernek a Program lehetőséget biztosít kedvezményes üdülésre, táborozásra.
Az Erzsébet-program egy újszerű európai válasz arra, hogy a társadalmi szolidaritást nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is képviselni kell.
Az Erzsébet-program Tanácsadó Testület tagjai köztiszteletben álló, a saját területükön kimagasló eredményt elért emberek. Arra kaptak felkérést, hogy tanácsadó testületként segítsék az Erzsébet-programot, és fogalmazzanak meg javaslatokat annak továbbfejlesztésére.

Tagjai:

Sunyovszky Szilvia – elnök (színművész)
Borza Teréz (porcelánművész)
Dr. Csókay András (idegsebész)
Horváth Ádám (operaénekes)
Kovács István (ökölvívó)
Környei László (oktatási szakértő)
Lovas Pál (belsőépítész)
Dr. Németh Anna Mária (gasztroenterológus)
Sándor György (író, előadóművész)
Dr. Zacher Gábor (toxikológus)

www.erzsebetprogram.hu

Dr. Kronstein Gábor

SINKA ISTVÁN, A „FEKETE BOJTÁR”

Valóságos kultúrharcban állunk kötésig: milyen kánon alapján tanítsuk az irodalmat; hol húzódik az a világnézeti határ, amelynek terméke már nem tolerálható sem tantervben, sem színpadon. A határ – így tartjuk: az antihumánum. Aktuálisan az antiszemitizmus. Az oktatás vonatkozásában ez okból négy alkotó tantervbe vétele ellen tiltakoznak tekintélyes szervezetek. *Wass Albert, Nyirő József, Szabó Dezső* és *Sinka István* – három prózaíró és egy költő –, ezek ők. Én a költőről állítom, hogy vele szemben nem méltányos a szimbolikus politika síkján azonosságot tételezni a másik hárommal, de még közel azonosságot sem. Sinka a parasztság legmélyéből emelkedett a nagy költészet egyetemességébe. Osztályos társaihoz egész életében a hűség és szolidaritás kapcsolta. Jelentősége éppen ez. Életművében az ő sorsuk visszhangzik a magas esztétikum minőségével.

Sinka István (1897–1969) nagyszalontai, mint *Arany*. Neve, mint sorsa, románból eredeztetve, annyit tesz: „szegény, beteg”. Erre céloz önéletírása címében, a „Fekete bojtár”-ban a szín, ami a régi pusztai népek színjelképi világában ugyancsak a szegényt, az alávetettet jelentette. Ez a fogalom mint állapotjelző egész életében elkísérte: első 40 évében, mikor pásztorkodott, napszámba járt, s a következő 30-ban, amikor a tollából iparkodott megélni. Ő maradt a legszegényebb a hírnevessé vált népi írók közül.

A bihari pásztorvilágban szert tett egy ragadványnévre is: Sinka, a „könyves pásztor”. Első könyvét, egy Petőfi-kötetet egy vándor asztalos(?)legénytől szerezte egy saját jussú kisbáránytyért. Aztán fölfedezte egykor módos apjának padlásán a (Révai)lexikont s néhány márkás könyvet. Egy iskolázottabb summásleány további könyves értékekhez segítette. Akkor már ő mindannak birtokában volt, amit környezetétől magába szívhatott: népi képzeletet, szókincset, kifejezőerőt, prózát és lírát, humort és nyersességet, emberismeretet és babonát, protestáns biblikusságot és a szektahit misztikumát. Saját szavaival, neki „Petőfi tanár úr, Tolsztoj tanár úr és Jézus professzor úr” vezette a „téntaceruzáját”. Erre futotta – a grófi pusztán, a káptalani nagybirtokon, a zsidó nagybérlőnél és a basaparasztnál, aki egy bárány elvesztéséért lábfejébe vágta a vasvillát.

Első publikációiból kitetszik, hogy megfordult ő „Ady tanár úr” szellemi osztályában is, ahonnan némi szimbolizmus iránti vonzalom beszüremkedett Sinka érett költészetébe is. Az első fénykor 1939 és 1943 közé esik. Ekkor jelennek meg verseskötetei (legnagyobb hatással a Vád – 1940), novellái és önéletírása. Ekkor fogadja be teljesen és végleg a népi írók köre, amely szellemi mozgalom is volt, de létezett két pártja is. Sinka 1943-ra jut el oda, hogy tagadó választ adjon a nácizmusra, a hungarizmusra és a szovjet szocializmusra. Magyarok vezette antifeudális forradalmat vár a háború utánra, amely felszabadítja a parasztságot, s képviselőit irodalomban, politikában vezető szerephez juttatja. Mint a legtöbb népi – paraszti és nemzeti problematikájú – írótársa, ő is nacionalista és – az akkor még biztosan progresszív tartalmú – „harmadik utas” nézetrendszerben gondolkodik.

Idetartozik szociális tapasztalataiból eredő s nem faji alapú idegenellenessége is, amelynek éle a zsidó, kisebb mértékben a „sváb” szerencsés sorsúakat éri – elszórva részben önéletírásában, részben publicisztikájában. Nem megy túl *Ady* indulatán, aki – mint tudjuk – egyforma haraggal tekint „gőgös, gazdag grófra s gazdagult zsidóra”. Sinka tragikai vétsége, hogy nem vette figyelembe: adys, Szabó Dezső-s megjegyzéseinek milyen félelmetes az – abból a gyalázatba hanyatló korból eredő – akusztikája.

Ezért és alig leplezett, kétirányú diktatúraellenességéért 1944-től (abban az évben már nem publikált) nagyjából a hatvanas évek kezdetéig tartó hallgatással (mellette termékeny és emelkedő minőségű belső emigrációs alkotással) fizetett.

Mit tud Sinka adni az olvasónak, hallgatónak, amit más, vele rokon alkotó nem?

Alaptermészetéhez hozzáformálta a megújított balladát, románcot és a dalt. Ezek nem válnak el nála élesen, csak nyelvművészetének finom átmeneteiben. Ami éles, az a pontos megfigyelés realizmusa. Hol keményen, hol lágy líraisággal. Néhol tündéri realizmussal, mint amikor a természettel társalog.

Lássunk példát az utóbbira:

„Minek beszéljem el, hogy milyen az őszi puszta, s milyen a szomorúság. Aki élt már sokáig és szomorú volt, az úgyis tudja. Aki meg nem élt ott, annak hiába beszélném el, akár a kinyilatkoztatás nyelvén is, nem értené. Hát én bizony éltem az őszi pusztán, és szomorúságnak hetekig bennem sajgott a tanyasi öregasszony altatója. Birkóztam vele s az velem. Néha el is felejtettem, néha meg roppant erővel visszatért.”

A nyáj – folytatom én prózában – elfeküdt a Kerek-érnél. Pásztora nekivetette a hátát egy fatörzsnek, pipára gyújtott. Nézte szétoszló füstjét, jövőjét látta benne, s megírta plajbásszal csizmája szárára első teljes versét. Dalszerűre sikeredett. Utolsó versszaka így szól:

„Óh szállj pipám árva füstje, / dohányom bomló ezüstje / s ringasd rövid ifjúságom, / ami itt a Kerek-érben, / kilenc varnyú szemeláttán / úgy foszlik szét, mint az álom.”

Lábánál, a szűrön ott a Guldi, a kis puli, és Sinka elégedett. Felszabadult. Látható, hogy elégikus alkattal van dolgunk, akinek a Vádja is inkább panasz. Indulata nem robban, hanem sokáig-sokáig fojtottan lángol, parázslik, de sosem hamvad el. Nem ír tökéletes forradalmi verset, mint *Erdélyi József* (Lovaspóló a Vérmezőn), de nem is inszinuál olyan aljasul, mint nevezett költőtársa (Solymosi Eszter vére). Sinka egyenletes. Környezetének tájneveiből, ismerőseinek neveiből, a természetre alkalmazott egyéni színelnevezéseiből, olykor archaikus szokások megörökítéséből (Anyám balladát táncol) összerakja a paraszti/pásztori mélyvilág mitológiáját. Ezt nevezték utóbb „népi szürrealizmus”-nak, mellyel Sinka *Nagy László* közvetlen elődje.

Egyszer-egyszer Ady magyarságsiratása visszhangzik egy cselédtragédia Sinka szűkszavúságával: „Dús András juhász volt, / már fekete a képe: / leásták pihenni, / le a fák tövébe./ ’Fiatal volt, mégis / görbe volt a háta / ...Istenem, magyar volt: / szóljon, aki látta.”

Nagyon sajnálom, hogy helyhiány miatt csak utalhatok Sinka öregkori költészetére, amely tematikában gazdagodott, szemléletében többrétű lett, stílusában helyet kaptak az elmúlt század magyar költészetének fényei (például az érett Nyugaté).

Búcsúzni Sinkától egy olyan, idős korban írott versével szeretnék, amelynek két zárószakasza összegzi, mivé érlelődnek a régi Sinka-témák és -stílusjegyek az egyetemességbe emelkedve. (A vers régi bajtársairól szól.)

„Jó lovasok voltunk, világgá vágtattunk
s nem a távolság, ó! az élet fogyott el;
nyarunk eltűnt, és most üresen kong az ég,
és aszály van, szomjúság és kiszáradt kút.
Opál mező, ó! bársony, nesztelen!
És szárnya-nőtt lovasok tízen – És e
tíz lovas után hiába nyill a szem.

Emlékük öleli ibolya-messzi
valahol, s a vén égbolt alatt
útjaikon kék bimbónyáj legel.
És zúg a szél, az ekhó, az esti
mező, az opál… És egy lovas maradt csak,
ki éjjel is lát és éjjel is énekel.
Tizenegy lovas, hol találod nevük?
Vágtatnak a gyémánt éjszakában
s az ősz nagy lelke együtt vágtat velük.”

(Lovasok opál mezőkön)

In memoriam Sárdi Lajos
(1933–2012)

Meghalt *dr. Sárdi Lajos,* a Pedagógusok Szakszervezete volt országos főtitkára, elnöke, veszteség érte szervezetünket. Tapasztalt, jól képzett kolléga volt, pedagógia-lélektan szakos középiskolai tanári képzettsége hasznos volt tanítóképző intézeti, megyei osztályvezetői, minisztériumi munkájában. 1975-ben lett a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetőségének tagja, titkára; 1988-ban lett főtitkár. Eredményesen fáradozott az oktatásban dolgozók élet- és munkakörülményei javításáért, üdültetésükért. Jó vezető volt, biztos ismeretei voltak, határozott vezetői koncepcióját a testületek is elfogadták. Nyugodtsága, halk beszéde elszántsággal párosult, pedagógiai-pszichológiai ismeretei pedig segítették abban, hogy munkatársait is meggyőzze igazáról. Ugyanakkor szerette, élvezte a vitát, jó elvekkel meg lehetett győzni. Nyugdíjazása után feldolgozta, megírta a csepeli labdarúgás történetét, megírta a magyar sportolók olimpiai szereplésről szóló „Kislexikont". Rendszeresen részt vett a szakszervezetünktől nyugdíjba vonultak rendezvényein.

Emlékedet megőrizzük, nyugodj békében!

In memoriam Síkhegyi Magdolna
(1938–2012)

Váratlanul, 2012. július 25-én, 74 éves korában meghalt *Síkhegyi Magdolna*, a PSZ nyugalmazott gazdasági vezetője. 1977–2010 között dolgozott a PSZ Országos Irodájában, előtte majd' húsz évig a MÁV-nál, a fővárosi benntlakásos intézményekben volt könyvelő, gazdasági vezető. Számviteli munkája mellett irányította az üdültetést, a belső ellenőrzést, a gondnoksági feladatok ellátását. Gondoskodott a vezető testületek, tagozatok ülései, konferenciák, külföldiek fogadásai ellátásának megszervezéséről. Gyermektelen volt, de az egész szakszervezetet érezte és tartotta családjának. *Nyugodjék békében!*

Elhunyt Kugler Béla

Életének 90. évében elhunyt *Kugler Béla,* az egykori GMSZ nyugalmazott tanára, vasdiplomás pedagógus, a Pedagógus Szakszervezet volt tisztségviselője, Krasznahorkaváralja utolsó magyar kántortanítója. Temetése augusztus 31-én volt az egri bazilikában.

Tánczos Istvánné
(1927–2012)

Megrendüléssel vettük a hírt, hogy kedves barátunk, a nyugdíjasok ügyéért hosszú évek óta munkálkodó *Piroska* nincs többé. 1952 óta volt tagja szakszervezetünknek, 1970 óta szakszervezeti tisztségviselő. Nyugdíjba vonulása óta a Heves megyei Nyugdíjas Tagozat vezetője, majd 1998–2003-ig az Országos Nyugdíjas Választmány elnöke volt. Elnöksége alatt vált rendszeressé, hogy a Választmány évente más megyei PSZ-szervezet vendégeként kihelyezett tanácskozást tart. Ez az utóbbi időben úgy módosult, hogy a PSZ valamelyik üdülőjében kerül megrendezésre az összejövetel. Az országos nyugdíjas testület munkájában való aktív részvétele mellett lakóhelye, Hort község nyugdíjasklubját is vezette. Kiterjedt helytörténeti kutatást és gyűjtést is végzett. Eközben helytörténeti múzeumot alapított klubja tagságának közreműködésével. Munkáját elismerték, kitüntetései: Heves megyéért 2003, Eötvös József Vasplakett, Hort község díszpolgára. Az Országos Nyugdíjas Tagozat és a PSZ nyugdíjas tagsága fájdalommal búcsúzik az önzetlen és mindig segítőkész szakszervezeti vezetőtől és kollégától. Nyugodjék békében!

Rágyanszki Györgyné,az ONYT titkára

PEDAGÓGUSNAPI KITÜNTETÉSEK

Baranya megyében…

BRONZ FOKOZAT: **Árvainé Erdei Ibolya** (Pécs), óvónő, alapsz. titkár; **Kárpáti Lászlóné** (Pécs), óvónő, alapsz. bizalmi; **Szöllősi Kálmánné** (Pécs), tanító, alapsz. titkár.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében…

ARANY FOKOZAT: **Brilla Andrásné** (Felsőzsolca), tanító, gazd. felelős; **Kardos Tibor Gézáné** (Szalaszend), igazgató; **Szabó Sándorné** (Encs), nyugdíjastagozat vezetője; **Tőzsér János** (Sajószentpéter), tanár, alapsz. titkár.

EZÜST FOKOZAT: **Fojtóné Molnár Mária** (Ónod), tanár, körzeti titkár; **Pénzesné Barta Krisztina** (Ózd), igazgatóhelyettes, körzeti titkár; **Szabó László** (Ózd), igazgatóhelyettes, alapsz. titkár; **Szabóné Tóth Julianna Judit** (Boldva), igazgató, volt. alapsz. titkár.

BRONZ FOKOZAT: **Nagy Magdolna** (Miskolc), tanár, alapsz. titkár; **Novák Gáborné** (Mályi), tanár, alapsz. titkár; **Papp Istvánné** (Tokaj), óvodapedagógus, városi titkár; **Szalayné Domonkos Mária** (Felsőzsolca), tanár, városi titkár.

Budapesten, a XIII. és a XVIII. kerületben…

ARANY FOKOZAT: **Dr. Tar Jánosné** nyugdíjas tanár, ker. gazd. felelős; **Gellén Gabriella** tanító, alapsz. titkár; **Puskás Gábor** tanár, alapsz. titkár; **Sándor András** tanár, alapsz. titkár. BRONZ FOKOZAT: **Magyar Kinga** tanító, alapsz. titkár.

Győr-Moson-Sopron megyében…

EZÜST FOKOZAT: **Csúcs Józsefné** (Mosonmagyaróvár), óvónő, alapsz. bizalmi. BRONZ FOKOZAT: **Márkus Ferencné** (Mosonmagyaróvár), nyugdíjastagozat-vezető; **Sarkadi-Nagy Istvánné** (Mosonmagyaróvár), gazdasági felelős; **Selmeciné Zámbó Mária** (Lébény), tanítónő, alapsz. bizalmi; **Szabó Gyuláné** (Mosonszentmiklós), tanítónő, alapsz. bizalmi.

Komárom-Esztergom megyében…

EZÜST FOKOZAT: **Hauberné Szalóki Éva** (Tát), tanító, alapsz. titkár; **Süttő Zsolt** (Dorog), tanár, városi titkár; **Zsidek Judit** (Vértesszőlős), óvodapedagógus, alapsz. titkár.

Székesfehérváron…

EZÜST FOKOZAT: **Házi Éva** tanító, volt alapszerv. titkár; **Horváth Lajosné** portás, vezetőségi tag; **Horváth Lajosné** tanító; **Kiszler Albertné** tanár, alapsz. titkár; **Poór Zsuzsánna Magdolna** tanító.

BRONZ FOKOZAT: **Guberné Czimer Andrea** gazd. felelős; **Langmar Jánosné** alapsz. titkárhelyettes; **Knitlhoffer Anna** tanító, vez. tag; **Müllerné Deák Klára** tanító, alapsz. titkár; **Ujváriné Göde Erzsébet** tanár.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében…

EZÜST FOKOZAT: **Hegyes Magdolna** (Kállósemjén), alapsz. titkár. BRONZ FOKOZAT: **Kató Gáborné** (Újfehértó), tanár, alapsz titkár; **Makai Áron** (Mándok), igazgató; **Tóth Lajosné** (Mándok); **Tóthné Guba Ibolya** (Újfehértó), tanár, alapsz. titkár.

SZŰK BALÁZS, EGY DEBRECENI PEDAGÓGUS-SZÉPÍRÓ

***Szűk Balázs* debreceni kolléga a pedagógusok helyzetével foglalkozó írásaiból közlünk az alábbiakban. Szűk Balázs kísérő levelében azt írta: „Sajnos a helyzet az írásoknál is rosszabb – egy teljes szétverés előtti állapot. Ideje jelezni ezt a beinduló akkumulációs lavinát egy debreceni pedagógus-szépíró szerény eszközeivel.”**

PEDAGÓGUSSIRATÓ

Hat óra ötven. A köd lomhán száll föl az üvegablak előtt. Az alig fűtött személyvonat néhány perce van úton, de már érezni a kinti levegő áramát. Ketten vannak a félhomályos fülkében. Hamar jön a kalauz. Először az idősebb férfi jegyét kezeli le, aztán a tanárhoz lép. Ő átnyújtja a félárús, „12 táblás” papírját, és szorosan hozzá a jegyet. De az kevésnek bizonyul.

– Kérném az igazolványt is! – jelzi a sapkát nem viselő, pedáns kalauz.

– Nem szokták – a tanár meglepve felnéz, nehézkesen kotorja elő kopott fekete táskájából „papírjait”, a személyit és a fényképes, semmire se jó pedagógusigazolványát. Biztos, ami biztos.

– Gyakori az átverés. Ön más is lehet – mutat a névre a kalauz.

– Akár csaló is.

– Akár.

– Ezt is megvonják tőlünk…

– Legalább kevesebb bajunk lesz!! – a kócos hajú, középkorú kalauz „esküre” felemelt kezeivel „idézőjelet” rajzol az álmos kabinfülke állott szagú levegőjébe. A kijárat felé lépdel, majd hirtelen hátrafordul, és mosolyog. Az enyhe levegőáram a réseken újból jelzi jöttét.

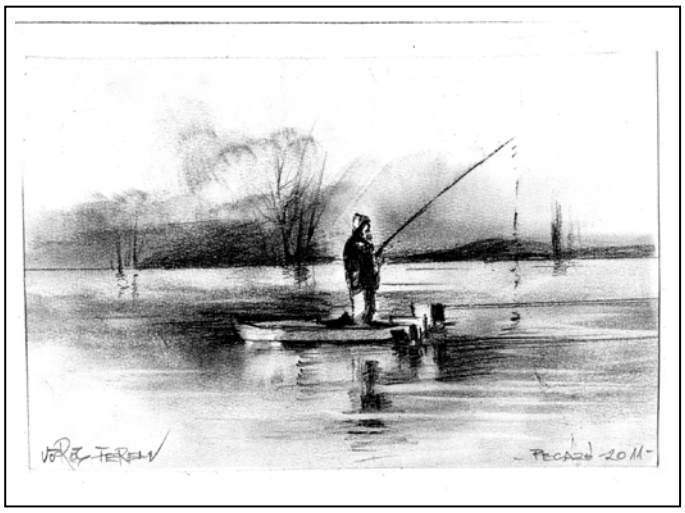

SZÉTTÉPETT ZSOLTÁR

Tiborc vagyok.
Nincs más utam.
Pontosan tudom, kik, mire szánták hátralévő életem.
Én vagyok az egyetlen és igazi vesztes.
Mit is tudják azok, akik naponta meglopják lelkem meleg dzsungelét,
s elűzik a fehér oroszlánokat a tengerpartról,
bele a tenger gyilkos kései közé,
mit is tudják, ki vagyok, s ki lehettem volna?
Lettem egy üres szám, lettem egy kicserélhető doboz.
Lettem, aki mindenben vétkes, mert bűntelen.
Már évezredek óta ismétlődik ez a gyilkos harc, velünk,
akik valahogy mindig alulra osztatunk.
S ez már mindig így lesz: a tenger mohó torka sötétre nyílik…
Őrületem az egyetlen tisztesség. Temetőket hordok magamban.
A fehér papír kemény telében botladoznak fáradt szavaim.
Egyedül kell lemosni minden hazugságot magamról,
Amit nem én követtem el. Egyedül mosom jézusi lábam…
Tiborc vagyok. Félbehagyott Dávid, lefejezett szonett,
Vízbefúlt szerelem, kudarcok hűvös katakombája.
Tibor vagyok
Meghalok
Vakok
Maradnak az évek
Utánam nem jön semmi,
Fehér kopogás…

MÁS FAJ

Rázom a sírod, Kölcsey, te szomorú debreceni diák, és hozzád kiáltom:
„Más faj állott a kihunyt helyére, / Gyönge fővel, szívtelen.”!!
Én is búcsúzom, mint te tetted, vagy ahogy később a kis Nyilas Misi komor bírái előtt.
Mert hátulról jöttek, lassan, míg én a betűk fölé hajoltam, a holnapi előadás
lázában égve. Még rám se ordítottak, hogy megforduljak, mert nem akarták,
hogy lássam az arcuk. De én megismertem szövetkező suttogásukat:
barátaim, véreim, diákjaim, szellemtársaim voltak – az otthonom közeléből.
Belém martak, de én nem haragudtam rájuk, hisz csak a dolguk végzik –
a szentnek hitt feladatot. Ők egy másik faj, egy romlott évjárat.
Amíg ők hallgatnak, addig én félelem nélkül prófétálok:
Mennie kell minden rossz kiválasztottnak! Ez most már egyetlen szent feladatuk;
Menniük kell a hitványoknak, akik ellenségüket megfigyelik, s összeköttetéseik
és rágalmazó leirataik révén kitúrnak minden opponálót az állásából, hogy a már
semmiben sem reménykedő önszántából eloldja a hazájával kötött köteléket;
Menniük kell azoknak is, akik vörös öntudattal befészkelik magukat az óvatlan
és figyelmetlen felekezetek vezetői közé, mindig újra cserélve köpönyegüket és oltárukat;
Menniük illik a könnyen felkenteknek, akiket a polgármesteri akarat és elvhűség
stratégiai okokból helyezett privilegizált „frontszolgálatra”;
Menniük kötelesség azoknak, kik övéik között síró szemmel nosztalgiáznak
KISZ-titkári múltjukról, most pedig a kompetenciáról szavalnak pártosan;
Menniük kell a cinkos hűtleneknek, kik tanárukat az állami ösztöndíj
reményében hamisan bevádolják a sikerorientált rektoroknak;
Menniük ildomos, kik magukat pótolhatatlannak dicsérik
három főállásban, szakmai szuperlatívuszokban, s előznek
minden „kalandort”, kik hasonlóra vetemednének.
Ők halottak. Nincs árnyékuk.
A halottakat pedig el kell temetni!
És így minden temetés menyegző is egyben.
Ez a törvény!!!

ELBESZÉLŐ MÚLT

***Antal Lajos* kollégánkat már ismerik olvasóink kedves, játékos verseiről. Most nagyobb lépésre szánta el magát, megírta, hogyan telt élete, hogyan vált pedagógussá. Az alábbiakban e „kortörténetből" idézünk fel ismét, júniusi ígéretünkhöz híven.**

Egyházbér

Jó anyám mindig azt szerette volna, hogy tanító legyek, nagyon büszke volt ránk, egyik húgom is ezt a pályát választotta. Apám azt se bánta volna, ha papnak visznek, ugyanis az esperes úr ezt a lehetőséget is megpendítette egyszer. Bezzeg én akkor leginkább a színészséget díjaztam volna!

A szülők is „műkedvelők" voltak. A kis falu iskolaépületében emelt színpadon előadták a János vitézt. Iskolai farsangra nekem is készült krepp-papírból csákó és fakard. – Nem Kukorica Jancsinak öltöztem.

Megtaláltam egy „lámpást", Cserfai Sanyi bácsit a második szomszédban iskolánk kopott padjai között. Fel is ébresztettük együtt Csipkerózsikát. Főszereplő az a szomszéd kislány volt, akivel naponta játszottunk öntudatra ébredésünk óta, a darabban is szépen sikerült. Jutott szerep az iskola összes tanulójának. Még a körzetközponti igazgató bácsi is csodájára járt. Mire felsőbe kerültünk, már hírünk volt tanáraink körében. Később Sanyi bácsi nyugdíjasként is visszatalált a kis iskolai orgona mellé, hogy a hajlott hátú, sántikáló öregek imái között elkántorizáljon. Az apósát Schsubert vezetéknév illette, aki eligazította a gyakorlástól zsibbadozó ujjaimat a hegedű húrjain. Gitárt később magam fabrikáltam az „Ezermester" leírása alapján. Meg is szólalt, az egyszerűbb akkordokat is elsajátítottam. (Fiam jóval meghaladta ebbéli tudományomat.)

Ötödik osztálytól egészen érettségiig a gőzös vitt az iskolába. Sásdi tanáraim között találtam jó néhány követni való példát. Bandi bácsi pályakezdő volt (kora szerint akár nagy tesóm is lehetett volna). Vele együtt örültünk szavalóversenyeken. Két anyáskodó Erzsike néni, Mária néni, aki egyszer azt mondta egy tornaversenyre történő bemelegítésemkor: „Ép testben ép lélek." És mosolygott simogatóan.

A falusi örökség után a középiskolát Komlón végeztem. Ebben a négy évben már hajnalban indult a munkásvonat, hazafelé pedig tél idején sötétben pöfékelt. Szerencsémre rám osztották az itt működő városi tanár urak és nők közül Feri bácsit, aki betéve megtanította nekünk a földtörténet őskorától napjainkig a földrajzot. Népes családja volt, és doktorátusa is (valószínűleg agrártudományból), mert gyakran beszélt arról, hogy a Kárpát-medence milyen sok jó adottsággal rendelkezik ahhoz, hogy akár Európa éléstára is lehetne. Olyanféle hittel művelte osztályfőnököm tudományát, mint ahogy az esperes úr a Biblia fejezeteinek erkölcsi példázatait tárta egykoron elénk. Itt tapasztaltam meg, mi az, amikor a tanárság emberséggel párosul. Hálából sütőtököt vittem neki a hajnali vonaton tarisznyámban.

Akadt még valaki, aki a német nyelvet oktatta, és költő volt. Személyes viszony nem alakult ki közöttünk, de egy gimnáziumi verspályázaton kaptam egy jutalomkönyvet és bronzérem fokozatot. Hogy megpróbálkoztam a versírással, azt az ő szellemének köszönhetem. (A zsűrinek is tagja volt, Arató Károlynak hívták.)

Egy évig az érettségim után képesítés nélküli népművelőként Sásdon ifjúsági klubot vezettem, és előadói minőségben foglalkoztattak. Főnöknőm korábbi rajztanárom, Gabi néni volt, aki akkor a Művelődési Házat igazgatta.

Lángos csillag

Népművelői főiskolai felvételi vizsgámon Békefi Anti bácsi egy hegedűvel a kezében átállította a váltót. Köszönöm neki. Olyan volt karnagyi kezei alatt a grázi televízióban kórushangversenyen énekelni, mint alsós koromban kertészlegényként felkelteni Csipkerózsikát elvarázsolt álmából.

Főiskolai felvételim előtt sosem jártam Szombathelyen. De azóta „lángos csillag" számomra ez a hely. Két év „hallgatói" büszkeség, sok kíváncsiság, vizsgák, élmények. Barátok, fiúk és lányok, „Marika Tanszék", „Kis Pityer".

A kollégiumi társalgó volt kikapcsolódásaink színtere, és annak az első dobbanásnak is helye, ahol két szempár találkozott, és lelkünk tükre itt nemcsak barátkozott. Azóta együtt jár az óra párommal. Gitáromon pengettem e vers dallamát tizenévesen. Ekkor szöveg is született hozzá:

Jár az óra

Az évek utolérnek, ne siess!
Az élet az enyém, és a Tied.
Bármit keresel, bárhogy keresel,
az élet a legszebb szó, hidd el ezt!
Jár az óra, jár az óra,
lépte meg nem áll, nem áll meg,
lépte meg nem áll, és egyre jár.

Jár az óra, jár az óra,
lépte meg nem áll, nem áll meg,
lépte meg nem áll, és egyre jár.

Az ének Teneked szól, ne feledd!
Az élet Teveled szép, Teveled.
Mást nem keresel, észre sem veszel,
az élet Teveled szép, hidd el ezt!

Jár az óra, jár az óra,
lépte meg nem áll, nem áll meg.
lépte meg nem áll, és egyre jár.
Jár az óra, jár az óra,
lépte meg nem áll, nem áll meg,
lépte meg nem áll, és egyre jár.

Ildikó neve is gyönyörűen hangzik. Napra pontosan húsz évre rá született, mint anyám.

Egy Veszprém megyei iparváros melletti helységből származik – falusi lány. A templom mögött áll a százéves szülői parasztház – amelyben hajdan a falu egyik legmódosabb családja élt –, valaha szebb napokat látott. A porta paraszt barokk tornáca ma is impozáns. Műemlék jellegű kiadványokban is helyet kapott. Feleségem ősei a gazdai szekéren fuvarozták ide a harangokat. (Fénykép is van róla a helytörténetet feldolgozó kis könyvben.) Felmenői Veszprém megyében és Szombathely környékén éltek. Ők is hárman voltak testvérek – fordítva, mint nálunk –, egy lány, két fiú. Szüleitől kapott „örökségét" mindmáig hűen őrzi, és joggal büszke rá.

Választottam gyermekévei sok mindenben különböztek az enyémtől, mégis egy irányba húzott lelkünk. Talán ennek köszönhetjük ekkor még rejtett jövőnk eggyé válását és mindmáig megmaradását.

A baranyai kis falu volt iskolájának olajos padlóján álltunk, amikor összeadtak bennünket.

Egyházi szertartás titokban zajlott egy távoli Veszprém megyei templom ismeretlen falai között.

Nem voltak szikrázó nyári napok esküvőnk idején. Feltámadó szelek, derülő napsugarak jósolták jövőnket, de eggyé lett ott lelkünk…

Eggyé lett lelkünk

Benned és Bennem rejtve még jövőnk.
Oltatlan szerelmünk legyen erőnk!
Szép holnapjaink együtt égjenek,
imánk helyett hűséggel védjenek!
Eggyé lett lelkünk öröme, gondja,
minden szívdobbanás csak ezt mondja.
Neked, Nekem boldogságot jelent,
őrizzük e csodálatos jelent!

A tanítói szakon sokkal több a lány, mint mi, a teremtés koronái.

De akkor kik is Ők? – A teremtés hordozói. Ezért jár nekik minden tisztelet, becsület, bók és hódolat. Ha még isteni küldetésük előtt állnak, azért, ha utána, még inkább. Ha ez valami miatt nem adatott meg nekik, még annál, annál inkább… Nem véletlen a köszönés: „Kezét csókolom!"

És együtt? – Se Veled, se Nélküled…

Ecce Homo

AZ ÜZENET NAPJA: AUGUSZTUS 6.

A történelem napokból és tettekből épül. Ám míg egy tettről elkövetésének pillanatában megállapíthatjuk, jó-e, vagy rossz, addig a napok az időbe simulnak, jelentőségüket csak később ismerjük fel. Ilyen nap augusztus 6. is, amit 1945 óta az atombomba pusztításának borzalmaként, ettől az évtől pedig az élet utáni kutatás jelentős határköveként tartunk majd számon. 2012-ben ugyanis ezen a napon, közép-európai idő szerint 7 óra 31 perckor sikeresen leszállt a Mars felszínére a Curiosity Mars-járó. Múlt és jövő így válik üzenetté a mában, csak meg kell hallanunk azt, hogy el tudjuk mondani gyermekeinknek is!

Amikor a kisfiú pusztított

A világtörténelemben eddig összesen két atomtámadást hajtottak végre. 1945 augusztusában az Egyesült Államok légiereje Hirosima és Nagaszaki japán városokra dobta le a frissen kifejlesztett csodafegyvert, az atombombát. Az áldozatok számát a sugárzás hosszú távú hatása miatt pontosan nem lehet meghatározni, de körülbelül 150-250 ezer ember haláláért felelős a két robbanószerkezet.

Hirosimára 1945. augusztus 6-án, reggel 8 óra 15 perckor dobták le az urániumtöltetű, *Little Boy,* „kisfiú" nevű, 3 méter hosszú, 4400 kg-os bombát. A hasonló tömegű és hosszúságú, ám sokkal nagyobb átmérőjű, augusztus 9-én Nagaszakira ledobott plutóniumbomba *Fat Man,* „kövér ember" néven vonult be a történelembe.

A köznyelvben a Japánra ledobott két robbanóeszközt *atombombának* nevezik, az angol *atomic bomb* mintájára. Az *atomic bomb* kifejezést valószínűleg *H. G. Wells* angol író használta először az 1914-ben megjelent *The World Set Free* „A fölszabadult világ" című művében. Amikor 1945-ben az addig szupertitkos fegyverről az egész világ tudomást szerzett, ezt az *atomic bomb* kifejezést használták az első híradások a pusztító erejét a maghasadás folyamatából nyerő bombára. Innen terjedt el a szókapcsolat világszerte.

Magát a széles körben használt *atombomba* elnevezést a szakemberek egy része nem tartja szakszerűnek. Az atombombában a leglényegesebb reakció ugyanis nem atomok között, hanem atommagokon belül játszódik le: az atommagok hasadása (fisszió) szabadítja fel az energiát. Az atombombákat így pontosabban *fissziós bombáknak* nevezik. Az energiát magreakciókból nyerő fegyverek összefoglaló neve *nukleáris fegyver*. A *nukleáris* szó az angolból került a magyarba. A *nuclear* „nukleáris" szó az atommag latin eredetű angol nevéből, a *nucleusból* jött létre. A szakkifejezést minden olyan fegyverre használják, melyben atommagok hasadásából vagy egyesüléséből származó energia biztosítja a pusztító hatást.

Az atomreaktorok és az atombombák azonos elven működnek. A mesterségesen előidézett maghasadási láncreakció alapötlete *Szilárd Leó* (1898–1964) magyar származású fizikustól származik, aki ezekről az 1930-as évek második felében szabadalmat nyújtott be Angliában. Később az Egyesült Államokban folytatta kísérleteit. 1942-ben Chicagóban *Enrico Fermivel* közösen megépítették az első atomreaktort. Az első, több fizikus munkájaként előállított kísérleti atombombát 1945. július 16-án robbantották fel az Egyesült Államokban, egy sivatagban. Ez a bomba Nagaszakira ledobott fegyver első változata volt, és *The Gadget,* „a szerkentyű" névre keresztelték, a kísérleti robbantás neve pedig *Trinity Test,* „szentháromság teszt" volt. A robbantás helyszínén a sivatag homokja megolvadt. Ezt a radioaktív, üvegszerű kőzetet *trinititnek* nevezték el. A Hirosimára ledobott fegyvert korábban nem tesztelték. *(Forrás: Nyelv és Tudomány)*

A Kíváncsiság a Marsra érkezett

A NASA-nak minden idők legbonyolultabb űrbéli manőverével sikerült a Marsra tennie a kisbusznyi méretű Curiosity (Kíváncsiság) szondát 2012. augusztus 6-án. A Mars-járó a következő két évben a marsi életet és a bolygó összetételét tanulmányozza majd, és egy esetleges emberes Mars-utazáshoz is szerez információkat.

Magyar idő szerint augusztus 6-án, reggel 7 óra 17 perckor landolt a Marson a NASA új Mars-járója, a Curiosity. A Mars és a Föld közti távolság miatt a földi irányítóközpont erről 7:31-kor kapott megerősítést. Minden a tervek szerint ment, a fontosabb állapotjelzések (például a légkörbe lépés vagy az ejtőernyő kinyílása) után a misszió irányítótermében többször tapsvihar tört ki. Az utolsó percekben vágni lehetett a feszültséget, a sikeres landolás megerősítésekor percekig tartó ujjongás tört ki a mérnökök között, többen a könnyeiket sem tudták visszatartani. Öt perccel a landolás után az első kép is befutott a szondától, a közvetítő kommentátorok hangja is elcsuklott, amikor látták, hogy a Curiosity árnyéka a marsi talajra vetül.

Lézeres labor kerekeken

A Curiosity, azaz Kíváncsiság nevű önjáró Mars-szonda küldetése minden idők legösszetettebb űrbéli erőpróbája volt. A hivatalos nevén Mars Science Laboratoryként (MSL, Marsi Tudományos Laboratórium) emlegetett szonda nemcsak méretei, illetve technikai felszereltsége, de a leszállás és a küldetés céljai miatt is különleges. A 2011. november 26-án egy Atlas–5 típusú rakétával útnak indított jármű 567 millió kilométeres utazás után landolt a Mars felszínén, a Gale-kráter közelében. A 900 kilós, speciális műszerekkel felszerelt, kisbusz méretű Mars-járó a tervek szerint legalább egy marsi éven, vagyis 22 földi hónapon keresztül marad majd működőképes, bár a korábbi hasonló roverek teljesítménye alapján könnyen lehet, hogy a Curiosity még több év múlva is közvetít majd adatokat (már ha bírja addig a generátora).

A korábbiaktól eltérően a Kíváncsiság meghajtásához szükséges energiát nem a változó hatékonysággal üzemelő napelemek adják majd, hanem egy úgynevezett radioizotópos termoelektromos generátor. Ez a berendezés a benne elhelyezett radioaktív izotópok természetes bomlásából származó hőt alakítja át elektromos árammá. A ChemCam nevű műszer talán a Curiosity legfuturisztikusabb kütyüje. A működési elv ugyanis az, hogy a különleges kamera először lézerrel szétégeti a kinézett célpontot, majd spektroszkópiai elemzéssel megadja az égés közben kialakuló plazma összetevőit (még megdöbbentőbb, hogy minderre akár 7 méteres távolságból is képes). A vizsgálat során az elemzés megmondja az adott kődarab pontos összetételét, víz- vagy jégtartalmát, és azt is, hogy volt-e benne bármi, ami károsíthatja az ember egészségét. A lézerrel a por is eltávolítható egy-egy vizsgált objektum felületéről.

Az egyéb sugárzás-, illetve páratartalom-mérő műszerek, röntgenek és egy teljes értékű, automata mintaelemző labor mellett a Kíváncsiság nevéhez méltón egy olyan fényképezőgépet is vitt magával, amely 12 mikron távolságból képes képeket készíteni. Ez utóbbi berendezés UV-fényt kibocsátó alkatrésze segít majd azt is elemezni, hogy milyen szerepet játszott a víz a Mars felszínének formálásában.

A landolás ugyan kockázatos volt, de minden eddiginél pontosabb. A landolás helyszínét, a Gale-krátert negyvennél is több lehetséges célpont közül választották ki. Mivel a Curiosity elsődleges feladatai között a marsi élet nyomainak, illetve a bolygó geológiai múltjának kutatása állt, kézenfekvőnek látszott, hogy a rovert egy olyan ponton tegyék le, ahol ez különösen hosszú távok megtétele nélkül lehetséges. A Mars egyenlítője környékén lévő, 155 kilométer átmérőjű Gale-kráter ilyen szempontból tökéletes választás, hiszen a feltételezések szerint a Mars legmélyebb pontjának számító kráter a tudósok szerint valaha tófenék lehetett, a medret pedig üledék töltötte ki, amelynek java része az idők folyamán eltűnt, csupán a központi hegy maradt belőle. A 3,5-3,8 milliárd évesnek tartott kráter arról a *Walter Frederick Gale*-ről kapta a nevét, aki a XIX. században tett megfigyelései nyomán a Mars repedéseit és más felszíni képződményeit egy, a bolygót behálózó csatornarendszernek gondolta. *(Forrás: Index)*